

	УНИВЕРЗИТЕТ “СВ.КИРИЛ И МЕТОДИЈ” – СКОПЈЕ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ ИНСТИТУТ ЗА ПЕДАГОГИЈА II Циклус на студии по Педагошки науки	
---	--	---

ПЕДАГОГОТ И ВРЕДНУВАЊЕТО НА РАБОТАТА
НА НАСТАВНИЦИТЕ ВО ОСНОВНОТО УЧИЛИШТЕ

- магистерски труд -

Ментор:

Проф. д-р Вера Стојановска

Изработил:

Андријана Алексовска

Бр. на индекс: 4752/14

С К О П Ј Е, 2 0 1 7

СОДРЖИНА

I	ТЕОРЕТСКИ СОГЛЕДУВАЊА НА ПРОБЛЕМОТ.....	4
	Вовед	5
1.	Историски осврт на појавата на стручните соработници во основните училишта.....	9
1.1.	Историски развој на појавата на стручните соработници во Македонија.....	11
2.	Училишниот педагог и неговото место во воспитно – образовниот процес.....	13
2.1	Работни задачи на училишниот педагог во основното училиште.....	15
2.1.1.	Класификација на задачите на училишниот педагог според Кобола	16
2.1.2.	Класификација на задачите на училишниот педагог според Педичек.....	16
2.2.	Актуелни законски обврски на стручниот соработник – училишниот педагог.....	20
2.3.	Компетенции на училишниот педагог во основното училиште.....	22
2.4.	Програмирање на работата на училишниот педагог.....	23
2.4.1	Анализа на програмата за работа на училишниот педагог.....	26
3.	Улогата на наставникот во воспитно – образовниот процес.....	32
3.1.	Карактериски на наставникот.. ..	33
4.	Соработка на училишниот педагог со наставникот во основното училиште.....	35
4.1.	Соработка – комуникација меѓу училишниот педагог и наставникот.....	36
5.	Следење и вреднување на воспитно – образовната дејност во основното училиште.....	39
5.1.	Вреднување на работата на наставникот од страна на стручниот соработник – педагогот	40

5.2.Стручно усовршување на наставникот од страна на училишниот педагог.....	42
II МЕТОДОЛОГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО.....	45
1. Предмет на истражувањето	46
2. Цел и карактер на истражувањето	46
3. Задачи на истражувањето	47
4. Хипотези.....	48
5. Варијабли на истражувањето	49
5.1. Зависни варијабли на истражувањето.....	49
5.2. Независни варијабли на истражувањето.....	50
6. Методи, техники и инструменти на истражувањето.....	50
6.1. Популација и примерок на истражување.....	50
7. Организација и тек на истражувањето.....	51
8. Статистичка обработка на податоците.....	52
III АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО.....	53
1. Интерпретација на резултатите од анкетањето на наставниците.....	54
2. Интерпретација на резултатите од анкетањето на педагози.....	86
IV ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВА.....	116
V Библиографија.....	119
Прилог бр. 1 Анкетен лист за педагог.....	124
Прилог бр.2 Анкетен лист за наставници	130

I
ТЕОРЕТСКИ
СОГЛЕДУВАЊА НА
ПРОБЛЕМОТ

ВОВЕД

“Учителот поучува се дотогаш додека и самиот учи. Тогаш кога ќе го отфрли учењето и ќе престане да се образува, тој не ќе може да образува други, во него умира учителот”

Адолф Дистервег

Воспитувањето и образованието како специфични дејности секогаш биле во фокусот на политиката и општеството. Училиштето претставува институција за организирано воспитување на човекот. Како се менувало општеството така се менувало и училиштето во зависност од потребите. Според дефиницијата во педагошката енциклопедија училиштето претставува институција чија што основна функција е да ги остварува целите и задачите на воспитанието.¹

Наставата без наставник е незамислива, тој е поттикнувач, координатор на воспитно - образовните активности и секој наставник треба да ја сака и цени својата професија, да има смисла за комуникација, да ги сака децата и да се грижи за нивниот развој и успех. Наставникот како практичен педагог има една важна особина, а тоа е да знае да обучува. Тој е лице кое е квалификувано за изведување на наставата, за воспитно-образовната работа со децата, младите и возрасните. Според тоа работното изразување на наставникот ќе зависи од: лични својства на наставникот, знаењата и способностите на наставникот и комуникативните својства на наставникот.

Под **професија** подразбираме стручна оспособеност на поединецот за занимавање со некоја дејност, а секоја професија е настаната во текот на општествениот развој па така има своја историја, традиција, структура и редица карактеристики. Затоа професиите можат да се набљудуваат од различни аспекти и тоа според нивниот режим, норми, правила, етиката, психолошката страна и др.

Една од најстарите професии е *наставничката професија*, која во зависност од историските случувања и таа се развивала во одреден правец. Под претпоставка е дека

¹Петрова, Е. , (2005), *Современото училиште и моралното воспитание*, Софија, Штип, стр.69

личноста на наставникот е многу значајна и одлучувачка, а истовремено и прилично сложена варијабла во наставата и воспитната работа на училиштето. На претходно наведеното влијаат и постојаните промени во училиштето и општеството, зголемениот обем на општествените барања, независно дали се од стручна или педагошка природа, како и се поголемата сложеност на општествените промени и односи.

За современиот наставник е важно да биде способен за педагошки пристап на проблемите на својата работа, која се темели на способноста за набљудување на учениците и воочување на педагошката ситуација.²

Во традиционалното училиште, основната задача на наставникот била да го организира знаењето на ученикот во логички целини и да го мотивира и да ги меморира фактите, да ги совлада техниките на усвојувањето и организирањето и да може да го примени здобиеното знаење понатаму во неговиот живот, односно основната задача била *репродукција на совладаните содржини и нивна интерпретација*. Според наведеното, можеме да се издвојат главните улоги на наставниците, како:

- *Независност во однос на другите колеги во воспитно – образовниот процес;*
- *Ја носи тежината на одговорност само во однос на напредокот на неговиот предмет;*
- *Комплетна насоченост кон ДАВАЊЕ информации, насоки и објаснувања на ученикот;*
- *Оценување и надзор;*
- *Инсистирање на традицијата и моралните норми, без да ги поврзува истите со наставата од општествениот живот.*

Односно, работата на наставникот во традиционалното училиште се сведува на **вербална комуникација со кој се настојувало да се влијае врз учениците.**

За разлика од традиционалното училиште, современото училиште бара поинаков тип на наставник, кој ќе поседува поширока дидактичко методска култура, добро познавање на психата на учениците, поголема креативност и творечки способности, добра волја и мотивација за работа.³

²Mulic, J., Muzic, V. (1981) ,*Pedagogija*. Zagreb: Skolska knjiga, str.82

³Dedic, Dz. (1996). *Odrana poglavja Skolske I porodicne pedgogije*, Vranje.,Str.266-267

Улогите кои треба да ги поседуваат наставниците во современото училиште, кои ќе бидат како дополнување на основните кои се однесуваат на наставата и учењето, се следните:

- *Да биде пријател;*
- *Да биде човек од доверба;*
- *Да биде советник;*
- *Да биде преносител на проверените културни вредности;*
- *Да биде оној кој ќе го олесни развојот на личноста на ученикот, а понекогаш да биде замена и за родителите.⁴*

Од претходното кратко излагање за наставникот во современото училиште, можеме да заклучиме дека *наставникот се помалку е пренесувач на информации, а се повеќе е посредник помеѓу ученикот и знаењето кое се добива од различни извори.*

Важен субјект во спроведување на воспитно – образовниот процес е секако и училишниот педагог, кој по дефиниција наведена во Pedagoska enciklopedija, 1989, стр.425, претставува *лице чија струка е педагог, кој во соработка со директорот, наставниците и другите носители на воспитно – образовната работа придонесува училиштето што потполно и ефикасно да ги остварува своите цели и задачи.⁵*

Како што погоре направивме споредба за улогите на наставникот во традиционалното и современото училиште, истата споредба може да се направи и за педагогот. Имено, во традиционалното училиште педагогот претставувал најадекватна стручна личност која може да ја води стручната служба во училиштето. Во тоа време, за училишниот педагог сеуште не биле строго дефинирани активностите на подрачјето на неговата работа. Односно, училишниот педагог работел секаква педагошка работа, па дури ја работел и работата на наставниците.

Денес, педагогот има пошироко поле на дејствување и дефинирани активности, кои се многу побројни и се однесуваат на *подобрување на педагошката клима во училиштето, унапредување на стручната работа, воспоставување на соработнички однос на наставникот и родителите, основите за програмирање на работата и др.*

⁴Stevanovic, M. Ajanovic, D. (1997). *Skolska pedagogija*, Varazdinske Toplice. Str. 150

⁵Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.14

Наставникот и педагогот во воспитно - образовниот процес се во директна и континуирана соработка, како што е наведено во горенаведената дефиниција за тоа што претставува педагогот. Активноста на педагогот во *вреднувањето на работата на наставникот* е основа за градење на тимска работа во училиштето. Постапките на вреднувањето се насочени кон сите фази и елементи од воспитно - образовниот процес, во сите фактори кои влијаат на успешноста и неуспешноста на наставникот и педагогот. Во училиштата вреднувањето на работата на наставникот е еден од многуте аспекти на вреднувањето на воспитно - образовната работа.

Педагогот, особено им помага на наставниците во планирањето на наставните и воннаставните активности, при што за основа ги зема претходните планирања и резултати од постигнувањата на учениците, реализацијата на наставата со користење на современи методи, форми, средства, оценување на учениците, водење на педагошка евиденција и документација, сето тоа со цел да се поддржи и подобри учењето на учениците, соработката со родителите и самоевалуацијата на работата на наставниците.⁶

Постигнувањето на квалитет ги подразбира сите процеси со кои на било кое ниво се обезбедува и подобрува квалитетот на било кој аспект на основното образование. Мерењето на квалитетот ги опфаќа процесите на: *екстерна евалуација на училиштето како институција и нејзините планови и програми и самоевалуацијата или интерна евалуација при која се врши анализа на работата и постигањата на сите елементи на системот.*⁷

⁶Македонски Центар за граѓанско образование (МЦГО), (2016). *Основни професионални компетенции и стандарди за наставници*, Скопје, стр.52

⁷Национална Програма за развој на образованието во Република Македонија 2005- 2015 (2006). Скопје: Министерство за образование и наука на Република Македонија, стр.12

1. ИСТОРИСКИ ОСВРТ НА ПОЈАВАТА НА СТРУЧНИТЕ РАБОТНИЦИ ВО УЧИЛИШТАТА

Од самиот почеток кога почнува да се дефинира и да и се посветува повеќе внимание на разработката на стручната служба во училиштата, се забележува употреба на најразлични термини за именување на истата. Но и термините со кои се именувала оваа служба со текот на времето, како се развивала самата служба, така и тие еволуирале и се менувале.

Така на пример, во Р.Македонија, може да се потврди трендот на менување на терминологијата за именување на стручната служба во училиштата, како проаѓало времето и како се менувал образовниот процес. За почеток, со вработувањето на првите стручни лица во училиштата, бил употребуван терминот *“педагошко – психолошка служба”*, во сите сегменти на комуникација, во секојдневното општење и во педагошкиот печат, така и меѓу самите припадници на стручните служби во училиштата. Но, денес, постои законска одредба со која се регулира работата на училишниот педагог, училишниот психолог и другите стручни работници и во неа се користи терминот *“стручни работници”*.

Со оглед на тоа дека денешна Р.Македонија, некогаш била составен дел од Социјалистичка Федеративна Република Југославија, важен е и трудот на Јовичиќ, со наслов *“Школска психолошка служба у свету и предлог за њено увоицење у организацију код нас”*, кој е објавен во 1954 година, а овој труд всушност е и првиот труд објавен на просторите на поранешна СФРЈ, во кој се зборува за потребата од ангажирање на стручни соработници – психолози, заради решавање на некои училишни проблеми. Во овој труд, Јовичиќ пред се, дава една слика на искуствата од некои земји во кои веќе постоела стручната служба, кои ги има добиено од податоците од анкетата за службата училишен психолог, која била спроведена во 43 земји во 1948 година, од страна на УНЕСКО. По завршување на делот со презентација за состојбите во стручните служби во училиштата во другите земји, Јовичиќ дава и свое согледување и насоки за тоа како истата служба може да се адаптира и организира во училиштата во СФРЈ.⁸

⁸Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.18

Важно да се напомене, сметам дека е и преземањето на првите чекори за спроведување на идејата за ангажирање на стручни лица во основните училишта е и одржувањето на семинарот за училишни психолози кој бил одржан во 1956 год. во Белград, Загреб и Љубљана, од страна на Бернар Андре од Гренбол, Франција.

Претходно наведеното се случува во текот на педесетите години и станува збор за имплементација на стручниот работник психолог во образовниот систем во републиките во СФРЈ, додека потребата за имплементација на педагогот како стручен работник во основните училишта, се јавува во почетокот на шеесетите години.

По објавувањето на голем број трудови од оваа област и одржувањето на семинари за приближување на светските состојби во оваа област со праксата во образовниот процес во СФРЈ, започнува и законското уредување на истата. Така, работата на психолозите и педагозите во основните училишта за првпат законски се уредува во *Законот за основно училиште во Србија*, во 1959 год. Во Хрватска, службата училишен педагог е воведена со Законот за основно училиште во 1964 година. Во Босна и Херцеговина, основањето на педагошко – психолошката служба на републичко ниво, се регулира со Законот за основно образование од 1971 година, со напомена дека во овој закон само се дава можност, но не и обврска за формирање, односно основање на педагошко – психолошката служба во основните училишта. Во Р.Словенија, постои разлика во перцепцијата, дефиницијата и имплементацијата на оваа служба во училиштата, каде службата се нарекува училишна советодавна служба, која е осмислена како тимска дејност на психологот, педагогот и социјалниот работник и секој од наведените стручни работници треба да бидат дел од работниот колектив на училиштето, а не да се надворешни помагатели. А училишната советодавна служба во Словенија за првпат е озаконета во 1975 година. Во Црна Гора пак, мора да се напомене дека постоел многу слаб тренд на атуелизација на овие стручни соработници.⁹

⁹ Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.22-27

1.1. ИСТОРИСКИОТ РАЗВОЈ НА ПОЈАВАТА НА СТРУЧНИТЕ РАБОТНИЦИ ВО МАКЕДОНИЈА

Со оглед на тоа дека Македонија била дел од поранешна СФРЈ, почетоците на развојот на идејата, па потоа и на самата реализација на имплементација на стручните работници во училиштата се исти како и за другите републики во СФРЈ.

Така, во Македонија барањето за воведување на работното место – училишен педагог во основното училиште, со законска одредба е регулирано во Законот за основно училиште од 1965 година. Така, во **членот 98 од овој Закон** се вели:

“За поуспешно остварување на воспитно – образовните задачи на училиштето, за проучување и унапредување на воспитно – образовната работа и за помагање на директорот на училиштето, во спроведувањето на неговите инструктивно – педагошки задачи, основното училиште може да има училишен педагог, училишен психолог и други стручни лица.

Две или повеќе училишта може да имаат заеднички стручни лица.

Училишниот педагог изведува настава и врши други наставнички работи што ќе му ги определи наставничкиот колегиум на училиштето. “

Врз основа на оваа законска одредба можеме да заклучиме дека во тој период работата на училишниот педагог била свртена повеќе кон административна работа отколку што претставувала можност за извршување на стручна работа.

Во законот од 1969 година за основно образование, направени биле многу измени, за поуспешно оставрување на работните задачи, биле вклучени педагозите како помошници на директорот и на наставниците.

Но подоцна во 1976 година донесен е нов закон каде што покрај стручниот работник педагогот и психологот се наведени и други стручни соработници и социјалниот, здравствениот работник како и библиотекарот.

Но во 1983 година донесен е нов закон со **член 123** кој вели:

“Педагогот и психологот во организациите за згрижување и воспитание и во основните училишта особено ја следат и унапредуваат воспитно – образовната работа, работат на нови форми и ефикасни методи на воспитно – образовната работа, ги проучуваат педагошко – психолошките проблеми на децата и учениците во воспитно – образовниот

процес, ја анализираат оптовареноста на учениците и сфаќањето на функцијата на оценката и оценувањето и се залагаат за подобар квалитет, ја организираат и координираат професионалната ориентација на учениците, помагаат и соработуваат со децата, учениците и нивните родители, воспитачите, наставниците и особено родителите чии деца се со пречки во психофизичкиот развој.”

Според оваа законска одредба можеме да заклучиме дека акцент се става на грижата на учениците, односно се наведени педагогот и психологот како субјекти кои треба да соработуваат и да им помагаат на учениците, наставниците, родителите.

Во законот од 1995 година донесен е нов член дека воспитно – образовната дејност во училиштето ја остваруваат наставниците како и педагогот, психологот, дефектолог, стручен соработник, библиотекар.

Според сите овие законски одредби што се донесени можеме да заклучиме дека унапредувањето на воспитно – образовната работа на училиштето е како задача на училишниот педагог, како основа за воведување на овие стручни лица. Покрај педагогот станува збор и за психологот, социјалниот и здравствениот работник, библиотекарот и дефектологот кој што до тогаш не беше опфатен, но во законот од 1995 станува збор и за него.¹⁰

¹⁰ Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.стр.29-30

2. УЧИЛИШНИОТ ПЕДАГОГ И НЕГОВОТО МЕСТО ВО ВОСПИТНО – ОБРАЗОВНИОТ ПРОЦЕС

Во овој труд ќе направиме анализа на работењето на *училишниот педагог*, неговите задолженија, обврски, задачи и вреднување на работата на наставниците од страна на педагогот насочени кон реализација на воспитната работа во училиштето.

Како што наведовме во Воведниот дел, во традиционалното училиште педагогот *претставувал најадекватна стручна личност која може да ја води стручната служба во училиштето*, со не толку строго определени работни задачи, кои со текот на времето и развојот во општеството, тие се менуваат, унапредуваат и се добива и јасна дефиниција на истите.

Училишниот педагог е оној субјект од воспитно – образовниот процес во училиштата, кој треба да врши непосредно следење на воспитно – образовната работа во училиштето, да извршува советодавно – консултативна работа со наставниците, аналитичко – истражувачка работа, стручно усовршување на воспитно – образовниот кадар и да води педагошка евиденција и документација.¹¹

Основна смисла и дејствување на училишниот педагог е да придонесе кон зголемувањето на успешноста и развивањето на воспитно – образовната работа во училиштата. За извршување на своите обврски педагогот треба да соработува со директорот на училиштето, наставниците, учениците, родителите на учениците и другите стручни соработници во училиштето.

Професијата педагог на прв поглед е општа, но таа всушност е конкретизирана и секогаш е со докази и проверувања. Кај неа знаењето и емоциите се споени. Честите реформи во училиштето бараат стручни лица кои во училиштето ќе се снајдат побрзо и од наставникот, а потоа е педагогот кој што во целост ја покрива воспитно – образовната работа во училиштето. Педагогот е стручно лице кој се справува со проблемите и активностите во воспитно – образовниот процес.

¹¹Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.14

Според Трнавац¹², училишниот педагог треба да поседува квалитети и својства на неговата личност, кои се прикажани во наредната табела.

<i>Интелекуална личност на училишниот педагог</i>	<i>Карактерна личност на училишниот педагог</i>	<i>Работни својства на училишниот педагог</i>
-широко образование -општа педагогошка култура - добро познавање на својата област: педагогија и методика на работа - методолошка оспособеност -да има смисла за организирање на својата работа и други работи - континуирано дообразување	-професионална искреност и објективност -комуникативност и пријатен однос кон колегите - емоционална стабилност -упорност, точност -храброст и отвореност	- оспособеност за практична работа, умеење и навики - да користи инструменти -да води разговори за советување -да дава насоки во работата на другите -да води состаноци -статистички да ги обработува податоците и резултатите од истражувања

¹² Трнавац , Н. (1996) . *Педагог у школи*.Београд: Учитељски факултет у Београду- Центар за усавршавање руководилаца у образовању, стр.40

2.1. РАБОТНИ ЗАДАЧИ НА УЧИЛИШНИОТ ПЕДАГОГ ВО ОСНОВНОТО УЧИЛИШТЕ

Како и секоја друга работа која постои и се извршува со определена цел, истото важи и за педагошката служба, која се оправдува со нејзината дејност, која е насочена кон основната цел која треба да се постигне во воспитно – образовните организации.

Во почетоките на развојот на стручната служба во училиштата, претежно авторите кои се занимавале со таа проблематика, основните задачи на училишниот педагог ги поврзуваат со основната цел, унапредување на воспитно – образовниот процес, но само преку учество во неговото подготвување, изведување и следење на наставата. Но поврзувањето на работата на училишниот педагог само со наставниот процес не дава можност за комплетно остварување на целта на работата на училишниот педагог во основното училиште. Во тој период, во седумдесетите години, во трудовите на повеќето автори се забележува тенденција на повоопштено претставување и дефинирање и определување на работните задачи на училишниот педагог во основното училиште.

Педагози кои дале свој придонес во дефинирањето и утврдувањето на работните задачи на училишните педагози, кои сметаме дека треба накратко да се осврнеме во овој, се *Кобола и Педичек*, со напомена дека Кобола застапува гледиште за воопштено определување на работните задачи, додека Педичек, прави мал чекор понатаму и дава една подетално разработена класификација на задачите на училишната советодавна служба. Инаку, сметаме дека не е на одмет да дадеме и кратко образложение за училишната советодавна служба која ја разработува Педичек.

Имено, како што наведовме во делот за *Историскиот осврт на појавата на стручните работници во училиштата*, во Р.Словенија постоела училишно советодавна служба како неразделен дел од училишниот живот и работа која била интердисциплинарно заснована и тимски активна училишна служба, која преку училишниот педагог, училишниот психолог и училишната социјална служба им давала стручна помош на наставниците и родителите за различни прашања во врска со развојот на учениците и училишната воспитно – образовна работа.

2.1.1. Класификација на задачите на педагогот според Кобола

Кобола истакнува дека програмата за работа на педагогот мора првенствено да ги опфати следните задачи:

1. Утврдување (во соработка со наставниците и директорот на училиштето) на состојбите и проблемите на наставата и во останатите воспитно – образовни дејности на училиштето, утврдување на причините и недостатоците и слабите резултати, помош во пронаоѓање на мерки за состојбата да се подобри, утврдување на резултатите на добрата наставна и друга работа на училиштето и нивно популаризирање.

2. Воведување на современи облици, методи и средства во воспитно – образовната работа, стимулирање и ориентирање на учениците на поинтензивно и порационално учење, истакнување на позитивни искуства на наставниците и др.

3. Интензивирање на воспитната работа во училиштето (содржини, методологија и методика на воспитна работа) - училишниот педагог треба да соработува со наставниците во реализирањето на воспитните задачи на подрачјата на сите дејности во училиштето.¹³

Но, и задачите кои се насочени од страна на Кобола, може да се забележи дека се општо дадени и не се доволно прецизно објаснети.

2.1.2. Класификација на задачите на педагогот според Педичек

Подетално ја разработил класификацијата на задачите на училишната советодавна служба, Педичек. Според него задачите на педагогот кои може успешно да се реализираат во праксата се поделени во три нивоа:

1. **Првото ниво**, според Педичек се однесува на оние работни задачи кои стручната училишна служба ја определуваат како организациска и оперативна целина, и овие задачи тој уште ги нарекува *општи задачи на училишната стручна служба*, а тие се следните:

¹³ Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.40

- училишно консултативно испитување на учениците,
- придружено со користење на инвентари на личности,
- групно и индивидуално советување на ученици,
- стручно консултативна работа со наставниците,
- стручно консултативна работа со родителите на учениците,
- соработка со надворешните институции за советување,
- професионална ориентација работа на следење и евалуација.

2. **Второто ниво** ги опфаќа заедничките задачи на стручниот тим на училишната стручна служба, составен од училишен педагог, училишен психолог и училишен социјален работник, а тие се следните:

- стручниот тим на училишната стручна служба ги проучува и утврдува состојбите и проблемите на воспитно – образовната работа во училиштето
- помага на управата на училиштето и на наставниците со конкретни стручни анализи, совети и напаствија како училиштето да ја прошири и продлабочи својата воспитно – образовна функција
- ги утврдува на адекватен начин индивидуалните разлики меѓу учениците
- ги синтетизира резултатите и ја следи воспитно – образовната работа во училиштето, така и за секој наставник
- ги анализира причините за недоволниот успех во воспитно – образовната работа во училиштето
- заедно во соработка со директорот и наставниците ги открива ментално нагласените ученици во училиштето и за нив води посебна документација
- во соработка со директорот и наставниците, ги открива во воспитно – образовната работа во училиштето, неадаптираните ученици, ги евидентира и ги бара причините за нивните тешкотии
- врз основа на договорот на директорот и наставниците ги селектира учениците со било какви пречки во развојот и однесувањето заради натамошна грижа за нив
- со различни објективни методи и техники го утврдува успехот и неуспехот на учениците со разни пречки и овие ученици ги следи со посебна методологија

- дава стручно мислење кога се работи за учениците кои поради ментални и некои други пречки треба да се преведат во друго училиште
- најтесно соработува со комисијата за категоризација на децата со пречки во физичкиот и менталниот развој
- изготвува интердисциплинарно заснована дијагноза за учениците од прво одделение
- соработува со надлежни заводи за просветно – педагошка служба
- соработува со различни надворешни фактори кои имаат било какво влијание на формирањето на децата, нивна социјализација и хуманизација
- бара нови и поуспешни форми за поврзување на училиштето и домот
- со целокупниот свој документациски материјал и стручно мислење, им помага на наставниците да формираат различни видови на педагошка документација на учениците

3. **Третото ниво** содржи задачи кои се внатрешно диференцирани спрема стручните аспекти а кои во рамките на стручната служба ги реализираат нејзините поединечни членови со својата работа т.е училишниот педагог, училишниот психолог и училишниот социјален работник. Но ние ќе се задржиме на задачите на училишниот педагог а тоа се следниве:

- се грижи воспитно – образовната работа во училиштето да биде научна што подобро втемелена од најразличните аспекти а посебно од педагошко – научно гледиште
- бара и воведува нови и современи методи на воспитно – образовна работа во секојдневната педагошка работа на наставниците
- ги следи и ги анализира ефектите на одделни педагошки мерки во училиштето
- предлага начини и форми за проширување и збогатување на воспитната функција на училиштето
- утврдува резултати за добра и лоша воспитно – образовна работа во училиштето
- го следи успехот на учениците од сите паралелки во училиштето
- ги евидентира децата кои треба да тргнат на училиште и соработуваат во комисијата за упис на тие деца

- соработува при оценување и проверување на зрелоста на учениците при поаѓање во прво одделение
- им помага на наставниците во оформување на документација за развој и напредување на учениците
- со помош на директорот и наставникот ги открива учениците со било каква пречка во развојот, воспитувањето, училишниот успех и адаптација
- им помага на наставниците да станат први и основни групни и индивидуални педагошки консултации на своите ученици
- им помага на наставниците во изработка на наставните програми и во нивното усогласување при планирањето на воспитно – образовната работа и во подготвувањето на наставните часови со дидактички и методички напатствија
- води и насочува педагошко – консултативна работа со наставниците, кои во одделението имаат проблематични ученици
- соработува со институции надвор од училиштето¹⁴

Со овој аналитички и детален преглед на работните задачи на училишниот педагог, на училиштата Педичек им овозможил полесна изработка на индивидуалните програми за работа на сите членови на училишната стручна служба.

¹⁴Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.45

2.2. АКТУЕЛНИ ЗАКОНСКИ ОБВРСКИ НА СТРУЧНИОТ СОРАБОТНИК – УЧИЛИШНИОТ ПЕДАГОГ

Во Законот за основно образование во службен весник на Р.Македонија бр.103/08 во **членот 87** детално се утврдени работните задачи на училишниот педагог.

Работните должности на стручниот соработник во основното училиште опфаќаат стручни работи за:

- запишување на учениците и следење на нивниот развој во основното училиште,
- следење на навременото вакцинирање на учениците,
- планирање на наставата и другата воспитно – образовна работа,
- развивање на програми, постапки и инструменти за вреднување на постигањата на учениците и самовреднување на училиштето,
- учество во организирано стручно и дидактичко - методско образование и надоградување,
- соработка со родителите,
- поддршка на работата на заедницата на учениците,
- примена на прописите за остварување на правата и должностите на учениците, напредувањето и изрекувањето на педагошки мерки за кршење на училишните правила и куќниот ред на основното училиште,
- поддршка на стручните активи на наставниците за изборот на учебниците и детските списанија и другата литература што се користи во училиштето,
- организирање на педагошка и методска практика на студентите од наставничките факултети,
- поддршка на наставниците за индивидуалната работа со учениците,
- организирање и водење на работата на училишната библиотека,
- професионална ориентација на учениците,
- поддршка на наставниците за водење на педагошката документација и евиденција на основното училиште и
- водење на педагошки картон за наставниците¹⁵

¹⁵ Закон за основното образование (2008). Скопје: Службен весник на Република Македонија, број 103, стр.37

Наведениве обврски на стручниот соработник односно педагогот, неговите обврски можеме да забележиме дека се поделени кон ученикот, кон наставникот, кон родителите, како и кон директорот.

Обврски на училишниот педагог кон ученикот се: совладувањето на потешкотиите на учениците, емоционални проблеми, создава емоцијален, физички и интелектуален развој на сите ученици.

Обврски на педагогот кон наставникот се следниве: да поттикнува повољна клима во педагошкиот колектив, да го поттикнува наставникот да учествува во работата на педагошката служба, помага во развивање на стручноста на наставната работа, вреднување на работата на наставниците.

Обврските на педагогот кон родителите се: соработка со училиштето и родителите како и овозможува известување на родителите на сите прашања за развојот, однесувањето и успехот на децата.

Обврски на педагогот кон директорот на училиштето се следниве: меѓусебна соработка, унапредување на воспитно – образовната работа за училиштето.

Обврските на педагогот кон останатите личности се: прифаќа и применува стручни совети од личности кои професионално обавуваат такви работи а помагаат во напредување, развој на учениците.¹⁶

¹⁶Juric, V. (1977). Metodika rada skolskog pedagoga. Zagreb:Skolska Knjiga, Pedagosko-knizevni zbor, str.16

2.3. КОМПЕТЕНЦИИ НА УЧИЛИШНИОТ ПЕДАГОГ ВО ОСНОВНОТО УЧИЛИШТЕ

Училишниот педагог во основното образование за да има поуспешна работа и да напредува во воспитно – образовниот процес треба да има специфични компетенции. Тоа значи дека педагогот треба да биде вклучен во изработка на планови, програми, планови во реализација на активности, следење и вреднување на работата на наставниците со цел да донесе придонес за квалитет воспитно – образовен систем. Поради тоа компетенциите на педагогот му овозможуваат следење на новини во образованието, посета на обуки и други активности.

А) Работа насочена кон наставниците

- Следење на глобални и тематски планирања на наставниците
- Консултации со стручните активи
- Усогласување во реализацијата на наставните програми
- Следење на реализацијата на наставната програма
- Посета на наставата и укажување за нејзино подобрување

Б) Работа насочена кон учениците

- Периодична анализа на постигнатите резултати
- Соработка со ученичката заедница
- Давање соодветна помош на учениците
- Професионална ориентација на учениците во завршните години
- Подготовка за изведување завршен испит

В) Советодавно – консултативни компетенции

- Планирање и подготовка на современи приоди и концепти
- Соработка при изборот на нови форми, методи и постапки за реализација на наставниот процес
- Учество и демонстрирање на практични модели на наставната работа
- Учество во изработката на инструменти за оценување
- Организација на педагошко образование на родителите
- Советодавна работа со родителите во однос на педагошки прашања¹⁷

Од сите овие специфични компетенции на стручниот соработник – педагогот, може да согледаме дека тој може успешно да си ја обавува својата работа како и што е предвидено и со Законот за основно образование на Р.Македонија. Но според Законот за основно образование педагогот може професионално да се усовршува, да напредува во својата работа, со обуки и семинари. Многу е значајно дека порано училишните педагози немале многу големи можности за едукација во својата работа, но денешните педагози со промените во образованието можат подобро да се едуцираат, да внесат новини во образованието и поуспешно да си ја спроведат работата.

2.4. ПРОГРАМИРАЊЕ НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШНИОТ ПЕДАГОГ

Основна задача на стручниот соработник – педагогот е да учествува и работи при реализирање на сите задачи и подрачја кои се поврзани со неговата работа. Работните задачи училишниот педагог може да ги реализира во соработка со други стручни соработници како што се: психологот, социолог, социјалниот работник, дефектологот или пак библиотекар и сето тоа да се одвива преку програмирана програма во соработка со директорот на училиштето како и стручни соработници од Бирото за развој на образованието.

¹⁷ *Национална програма за развој на образованието во Република Македонија 2005-2015 (2006)*. Скопје: Министерство за образование и наука на Република Македонија, стр.351

Работата на училишниот педагог може да се групира во пет подрачја и тоа:

А) Непосредно следење на воспитно – образовната работа на училиштето

- стручна помош при организирање на наставата по задолжителните, изборните и факултативните предмети, додатна и дополнителна настава
- следење и помош при организирање и реализација на воннаставни активности (ученички натпревари, слободни ученички активности)
- ефикасност во работата на училиштето пример: работа во смени, распоред на часови, содржини и подготовка на состаноци и друго)
- следење на годишната програма за работа на училиштето
- непосредно следење, проучување, вреднување на сопствената работа (планирање, програмирање, евидентирање и документирање)

Б) Советодавна – консултативна работа со наставниците

- соработка со наставниците во изборот на форми, методи, средства и постапки во нивната работа
- консултативна работа со наставниците при планирањето и подготовка на наставата
- информирање на наставниците теоретски основи и принципи на поефикасни форми на наставата и учењето
- консултативна работа со наставниците во оценувањето на учениците (нови постапки и инструменти на следење, проверување и оценување на постигнувањата на учениците)
- соработка со одделенски раководители во процесот на организацијата на работата на одделенските заедници
- учество во програмирањето и организацијата на педагошкото образование на родителите
- учество во советодавна работа со родителите чии деца имаат проблеми во учењето и напредувањето
- откривање на причини кои доведуваат до промени во однесување на учениците

В) Аналитичко – истражувачка работа

- услови за работа во училиштето (простор, опрема, стручна литература)
- испитување на фактори за асоцијално однесување на учениците
- откривање на потешкотиите и причините на учениците кои заостануваат во учењето
- испитување на причините за нередовното посетување на наставата
- изработка на проекти, скици и инструменти од истражувачка методологија
- изработка на извештаи, анализи и стручни материјали за сопствената работа
- анализирање, проучување и истражување на специфични и актуелни наставни и воннаставни проблеми и појави во училиштето

Г) Стручно усвршување на воспитно – образовниот кадар

- учество во реализација на програмите за стручно усовршување на наставниците и другите стручни соработници во училиштето, а посебно со наставниците почетници
- учество во работата на стручните активи, одделенските совети, наставничкиот совет и директорот, во анализирањето, проучувањето, вреднувањето и унапредувањето на воспитно – образовната работа во училиштето
- ефикасно користење на стручна и педагошко – психолошка литература со која располага училиштето
- учество во организираниите форми на стручно усовршување преку активите, секциите, собирите и конгресите
- учество во реализирањето на програмите што Педагошкиот завод на Македонија ги реализира во училиштето (консултации со наставници и воспитувачи, советувања, семинари)
- индивидуална работа за стручно усовршување

Д) Педагошка евиденција и документација

- евиденција и документација на сопствената работа, план и програма за работа, дневник за работа со учениците, родителите и наставниците, документација за извршената аналитичко – истражувачка работа (инструменти, извештаи, проекти)
- учество во унапредување на педагошката евиденција и документација што во училиштето се изготвува и води ¹⁸

Врз основа на сите овие подрачја за работата на стручниот соработник – педагогот во основното училиште тој изработува индивидуална годишна – глобална и месечна оперативна програма за секоја година.

Во програмата за работа се евидентирани сите содржини за работа кои ќе се реализираат во текот на годината. Додека во месечниот оперативен план педагогот тој содржините конкретно ги објаснува, целта која треба да се работи, временската определеност, стручен материјал кој што треба да изготви, каде и со каква цел. Педагогот за поуспешно да ги реализира своите работни задачи, тој треба да соработува и со други основни училишта, Бирото за развој на образование, центрите за социјална работа, здравствени установи како и наставничките факултети.

2.4.1. Анализа на програмата за работа на училишниот педагог

Училишниот педагог работи според однапред утврдена програма за работа. Програмата за работа на училишниот педагог се изготвува во рамките на Годишната програма за работа во училиштето. Наставниците и педагогот изготвуваат годишна и месечна програма на работа. Работата на педагогот е распоредена во шест посебни програмски подрачја, во кои се предвидени содржини за работа, времето за нивната реализација и соработниците.

¹⁸ Основи за програмирање на воннаставата воспитно – образовна дејност во основното училиште и на работата на стручните соработници. (1999). Скопје: Министерство за образование, Педагошки завод на Македонија, стр. 88

Програмските подрачја во програмата за работата на педагогот се:

1. Планирање, програмирање и организирање на воспитно – образовната работа на училиштето
2. Непосредно следење на воспитно – образовната работа во училиштето
3. Советодавно – консултативна работа со учениците, наставниците и родителите
4. Аналитичко – истражувачка работа
5. Стручно усовршување на воспитно – образовниот карактер
6. Водење на педагошка евиденција и документација¹⁹

Следува пример за месечно планирање на работата на училишниот педагог за учебната 2016/2017 година²⁰

Август:

- Учество во изработка на Годишна програма на училиштето
- Изработка на сопствена Годишна програма по месеци
- Дополнителен упис за првачиња
- Изработка на програми за стручни активи, родители, наставници, работилници
- Посочување на наставниците на стручна литература
- Поттикнување за еколошко уредување на училиштето
- Помош во планирање на работата на наставниците за настава, слободни активности, т.е да се има увид во сите видови планирања
- Распоредување на новодојдени ученици или пак оние што повторуваат

Септември:

- Разговор со наставниците од прво одделение и давање на мислење и некои специфичности кои се запознаени при уписот на учениците
- Помош на адаптирање на ученици од прво одделение
- Преглед на национален состав и социјална структура на учениците
- Бројна состојба на учениците од прво до деветто одделение

¹⁹ Годишна програма за работа на педагогот ООУ ”Гоце Делчев” – Илинден, Скопје

²⁰ Годишна програма по месеци на педагогот за учебната 2016/2017 година- ООУ ”Гоце Делчев” – Илинден, Скопје

- Советодавна работа со ученици и родители
- Замена на часови
- Состанок со стручен актив
- Преглед на годишни и тематски планирања на наставниците

Октомври:

- Следење на редовноста на учениците во сите одделенија
- Следење на учениците од прво одделение
- Разговор со претседателите на одделенијата од 6 до 9то одд. за редовноста, дисциплината и учењето на учениците
- Следење на наставниците на одделенскиот час, слободните активности, додатна и дополнителна настава
- Посета на часови
- Соработка со Амбулантата Илинден во врска со систематски прегледи, вакцини за учениците, преглед на заби

Ноември:

- Следење и вреднување на условите на училиштето
- Соработка со наставниците за примена на методи, средства, форми во воспитно – образовната работа
- Откривање на причини кои доведуваат до промени кај одредени ученици
- Учество во одделенски совет, наставнички совет
- Работа на извештај за тромесечие
- Соработка со други училишта
- Работилници
- Следење на воспитно – образовната дејност
- Отворен ден за родители

Декември:

- Разговор со одделеските наставници за училишната климата во нивните одделенија
- Следење на работата на часот на одделенскиот наставник
- Разговор со учениците од 6 одделение до 9то за болести,сида
- Разговор со учениците од 9то одделение за професионална ориентација во понатамошниот живот
- Советодавна работа со родители
- Работа со ученици со посебни потреби
- Работа со ученици кои што имаат потешкотии во учењето
- Соработка со вонобразовни институции надвор од училиштето
- Естетско украсување на училиштето по повод Нова година и надвор од училиштето

Јануари:

- Анализирање, вреднување и унапредување на воспитно – образовната работа во училиштето
- Увид на наставниците за педагошката документација и електронски дневник
- Учество во одделенски и наставнички совет со анализа на успехот и поведението по првото полугодие
- Работа во полугодишен извештај
- Работа на професионален развој на наставниците - предавање од страна на педагогот за техники за наставата кои може да ги применуваат наставниците
- Евиденција на учениците кои покажале потешкотии во учењето во текот на првото полугодие

Февруари:

- Соработка со Центарот за социјална работа, Завод за ментално здравје
- Следење на наставниците во додатна и дополнителна настава
- Следење на напредокот на првачињата
- Работа со децата со посебни потреби

- Работа со 9те одделенија за професионална ориентација и насоки
- Отворен ден за родители
- Соработка со институции надвор од училиштето

Март:

- Учество во одделенски и наставнички совет
- Изработка на извештај за тромесечие
- Работа со 9те одделенија за професионална ориентација
- Проверување на редовност на учениците
- Работа на болести на зависност, сида
- Подготовка на учениците за натпревари
- Работа со учениците кои што имаат потешкотии
- Отворен ден на родители

Април:

- Подготовка за упис на првачиња
- Соопштение за родители, комисија за упис на првачињата
- Соработка со учениците од 9то одделение за професионалната ориентација и разговор со нивните родители
- Посета на часови
- Стручен актив
- Соработка со локалната заедница
- Водење на сметка за здравјето на учениците во училиштето
- Организација за изложби
- Отворен ден за родители

Мај:

- Упис на првачиња
- Реализација на натпревари
- Претставување на средни училишта на 9тите одделенија

- Посета на часови
- Подготовка на извештаи за целокупната работа на училиштето
- Средување на педагошката документација
- Помош на учениците со потешкотии во учењето
- Работа со децата со посебни потреби
- Отворен ден за родители

Јуни:

- Одделенски совети
- Наставнички совет
- Изработка на годишен извештај за работа на училиштето
- Вреднување на работата на наставниците
- Утврдување на мерки за унапредување на работата
- Предлози за набавка на стручна литература за следната година
- Формирање на комисии за поправен испит
- Пратење на работата на дополнителна настава

Во овие програми за работа на стручниот соработник – педагогот можеме да забележиме дека се опфатени содржини кои се однесуваат на активностите и одговорностите на училишниот педагог. Можеме да забележиме дека училишниот педагог има соработка со учениците, наставниците и родителите на учениците во текот на целата година. Исто така може да увидиме дека педагогот има предвидено следење на наставните часови на наставниците и вреднување на работата на наставниците, како и помош при форми, методи, средства, техники за користење на воспитно – образовната работа. Предвидени се доволно содржини за реализирање на воспитните задачи на училиштето како и вреднувањето на работата на наставниците. Според овие задачи на училишниот педагог можеме да заклучиме дека педагогот има увид во воспитно – образовната работа на наставниците, постигнувањето на успехот на учениците, давање сугестии и препораки на нивните родители преку отворен ден за родители.

3. УЛОГАТА НА НАСТАВНИКОТ ВО ВОСПИТНО – ОБРАЗОВНИОТ ПРОЦЕС

Наставникот добива улога на “трет” родител во најхумана смисла на зборот. Поради најновите промени, се случува и значајна промена во структурата и функцијата на наставникот. Наставникот е личност кој доминира во целокупните активности во воспитно – образовниот процес. Наставникот е личност која што е рамноправна со учениците, родители и сите други учесници кои учествуваат во воспитувањето. Наставникот никогаш не бил само предавач, туку тој се занимавал со културното, просветното и здравственото подигнување на својата средина.

Улогата на наставникот со текот на времето се менувала, трансформирала и дополнувала според барањата на општеството и времето. Не само што се менувала улогата на наставникот се менувале и содржините на образованието кое требале да го пренесуваат наставниците на учениците, но и се менувал и односот на учениците. Во минатото улогата на наставникот била само пренесување на знаења, навики и умеења, додека во модерно современо време има пошироки погледи на целокупниот воспитно – образовен процес.

Наставникот е организатор во воспитно – образовниот процес, но и комуникациски партнер на своите ученици, како и на своите колеги во училиштето.

Учителската – наставничката професија припаѓа на групата професии со исклучиво хуманистичка ориентација. Таа е една од ретките професии каде не постои остра граница помеѓу професионалниот и личниот живот, особини и постапки.²¹

Во современото училиште наставниците добиваат нови и различни улоги, наставниците да бидат пријатели од доверба, да развијат добра комуникација меѓу учениците и колегите.

Модерен наставник има многу задачи кои треба да ги реализира а тоа се: наставни содржини, нови стратегии, користење на различни извори на знаење. Наставникот е тој кој што треба да има улога на: организатор, аналитичар на својата работа, координатор, воспитувач, ментор, подготвувач на наставата, креатор, раководител на паралелката, позитивна личност, комуникатор.

²¹ Ѓорѓиевиќ, Ј. (2003). *Селекција кандидата за наставнички позив*, Образование и усовршување учитеља, Ужице: Учителски факултет, стр. 26

Како што станува збор денес, наставникот има пошироко и поразновидно образование од наставникот во минатото. Пред се тој треба да е воспитувач, зрела личност со волја и со цврст карактер. Тој треба да си изгради авторитет кон учениците и кон својата работа, а не да користи сила, моќ и мерки кон учениците, не треба да биде лут и незадоволен кон нив, туку да има разбирање и да им помага на проблемите на кои наидуваат учениците.

Современиот наставник има педагошка, планска и координаторска функција. Тој треба да ги соединува искуствата од минатото но и да е оспособен и за утрешнината.

3.1. КАРАКТЕРИСТИКИ НА НАСТАВНИКОТ

Наставникот е пред се воспитувач, едукатор, професионална личност и тој е обучен да работи со деца. Професионалниот развој на секој наставник е да има успешна соработка со сите учесници во воспитно – образовниот процес. Наставникот треба да ја познава организацијата на работа во училиштето, проекти во кои учествува училиштето, видови на соработка во училиштето, учениците и нивните родители, законски акти, техничко – материјалните услови на работата во наставата.

Полскиот педагог Х.Мушински, ги истакнува следниве својства на работа кои ја извршуваат наставниците а тоа се:

- организациони способности
- способност за раководење
- партнерски својства
- квалитет и функција на оној кој ја води
- способност за кооперација²²

Особини кои се значајни за работата на наставникот се поделни во три групи и тоа: особини на наставникот како личност, стручно знаење и способности и комуникативни способности.

²² Трнавец, Н. (2000). *Школска педагогија- предавања*, Белград, стр.107

Во статијата на Џерсајлд, за различните особини за однесувањето на наставниците, ги утврдил следниве квалитети:

- Наставникот е тој кој што треба да има пред се *човекови квалитети* а тоа се: љубезност, веселост, да има смисла за хумор, ведро расположение.
- Наставникот е тој кој што треба да ги поседува следниве *карактеристики во однос на дисциплината на учениците*: праведност, дисциплинираност.
- *Физички квалитети*: физичка привлечност, пријатен глас, уредност, добро здравје
- *Наставнички квалитети*: добро познавање на струката, да умее да го привлече вниманието на учениците, да им помага на учениците, да биде јасен во предавањето.²³

Карактеристично за авторитарниот тип на наставник е:

- остар глас,
- да ги критикува учениците,
- посебно внимание да обрнува на грешките,
- да казнува,
- монолог,

Додека основни карактеристики на демократскиот тип на наставник се следниве:

- љубезен глас,
- соработка со учениците,
- ги охрабрува на учениците,
- води дијалог со учениците,
- признавање на учениковите квалитети.

²³ Трнавец, Н. (2000), *Школска педагогија- предавања*, Белград, стр.107

4. СОРАБОТКАТА НА УЧИЛИШНИОТ ПЕДАГОГ СО НАСТАВНИКОТ ВО ОСНОВНОТО УЧИЛИШТЕ

Соработката меѓу училишниот педагог и наставниците е главна и доминатна компонента во воспитно – образовната работа во основното училиште, таа претставува услов за успешно квалитетна наставна работа.

Училишниот педагог е тој кој што соработува и со директорот на училиштето, со наставниците, учениците, родителите на учениците како и со други стручни соработници во основното училиште. Колку успешно педагогот ќе си ја извршува својата работа, тоа ќе зависи колку постои соработка меѓу наставниците и педагогот. Улогите што ги имаат наставникот и педагогот во воспитно – образовната дејност се одвоени, но меѓусебно се дополнуваат и поврзуваат во насока на заеднички цели.

Соработката меѓу педагошката служба односно меѓу училишниот педагог и наставниците се остварува во текот на целата учебна година преку: давање на инструкции на наставниците при изготвување на годишни, тематски и дневни подготовки, како и избор на соодветни методи и форми на работа кои што ќе придонесат за поуспешна реализација на часовите на наставниците.

Училишниот педагог и наставниците е неопходно и значајно да соработуваат во врска со: планирањето и подготовка на наставните и воннаставните активности на наставниците, следењето и вреднувањето на воспитно – образовната работа на наставниците, интерно стручно усовршување на наставниците, педагошката работа со учениците кои имаат посебни потреби и други активности во воспитно – образовната работа во училиштето.²⁴

Соработка меѓу училишните педагози и наставникот ја има и во:

- Планирање и организирање во дополнителна и додатна настава
- Планирање на слободни ученички активности
- Планирање на екскурзии
- Планирање на одделенските часови

²⁴ Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.96

- Планирање и организирање на соработка со родителите на учениците²⁵

Соработката може да биде иницирана и од наставникот но и од педагогот, но наставниците се главни иницијатори за соработка со педагогот. Педагогот треба да оствари таква соработка со наставниците со која ќе стекне доверба кај наставниците и да можат секогаш да бараат стручна помош од него.

Многу е важна меѓусебната соработка, бидејќи таа придонесува поволна работна атмосфера во училиштето. Значи потребата од соработка со наставниците е содржана во *Основите на програмирање на работата на педагогот*, што значи дека педагогот на некој начин е обврзан да соработува со наставниците за прашања, проблеми при остварување на работните задачи и обврски кои што ги има наставникот.

4.1. СОРАБОТКА – КОМУНИКАЦИЈА МЕЃУ УЧИЛИШНИОТ ПЕДАГОГ И НАСТАВНИКОТ

Училишниот педагог не работи сам, тој е во тесна врска односно соработува со психологот, дефектологот и социјалниот работник кои што создаваат еден тим во педагошката служба. Кога станува збор за училишниот педагог тој е многу ангажиран во својата работа и работи во тимска работа. Тимската работа не води во еден вид соработка помеѓу училишниот педагог и другите членови на стручната служба (психолог, дефектолог, социјален соработник). Заедничкото учество во работата, како и заедничкото планирање и следење на резултатите, развивањето на ефикасни облици на работа се само некои карактеристики на тимската работа што ја остварува педагогот.²⁶

Комуникација е темел за успешна настава но и претставува одлична соработка меѓу педагогот и наставникот. Таа е размена на зборови, идеи, мисли, пренесување на знаења. Целта на воспитна работа во училиштето се заснова на педагошка комуникација. Додека педагошката комуникација е основен механизам за целата воспитно – образовна работа во училиштето.

²⁵ Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.102

²⁶ Juric, V. (1977). *Metodika rada skolskog pedagoga*. Zagreb: Skolska kniga, str.21

За да истражуваат и анализираат некоја работа, доволно е секој член од тимот да го искористи своето образование. Соработниците треба да вклучат и оние кои што имаат искуството во тимската соработка, односно секој да сподели различно искуство во однос на работа која што ја анализираат. Значи сите соработници меѓу себе треба да работат заеднички, да се надополнуваат, односно да работат кон остварување на заеднички цели.

Една заедничка соработка помеѓу училишниот педагог и наставникот треба да е насочена кон: да се договараат меѓу себе, заеднички да ја планираат и програмираат работата, да се одржуваат состаноци помеѓу педагогот и наставникот, за да напредуваат во воспитно – образовниот процес меѓусебно да си помагаат, да прифаќаат мислења, да избегнуваат навреди и напади, отворено да се изнесуваат проблемите, да имаат добра комуникација меѓу нив.

Кооперативната активност претставува главна и доминантна компонента на воспитно – образовната дејност во основното училиште. Оттука, се тврди дека нема квалитетна наставна работа ниту пак нејзино усовршување и осовременување, без ваков вид активности, односно без кооперативна активност меѓу сите субјектите кои имаат своја улога при планирањето и реализирањето на основната дејност на училиштето. Кооперативната активност е основна претпоставка и важен услов за успешна реализација на работните задачи на училишниот педагог во основното училиште. Поради тоа училишниот педагог треба да соработува со директорот на училиштето, наставниците, учениците, родителите на учениците и другите стручни соработници и со други субјети од надвор. Кооперативната активност на педагогот со наставниците е најважен сегмент на севкупната негова активност во училиштето.²⁷

За успешно реализирање на своите активности педагогот и наставникот треба да соработуваат – комуницираат меѓу себе. Сите активности на училишниот педагог и наставниците во училиштето се во функција на успешно остварување на заедничката цел, а таа е, унапредување, модернизирање, осовременувањето на целокупниот воспитно – образовен процес.²⁸

²⁷ Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.95

²⁸ Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.95

Но, за да може тие успешно и квалитетно да ги реализираат своите активности потребно е да имаат развиени комуникациски односи. Како што наведовме погоре во овој магистерски труд училишниот педагог и наставниците неопходно е да соработуваат за прашања во врска со: *планирањето и подготовката на наставните и воннаставните активности на наставниците, следењето и вреднувањето на воспитно – образовната работа на наставниците, интерно стручно усовршување на наставниците во основното училиште, педагошката работа со учениците кои имаат посебни потреби и други активности во доменот на воспитно – образовната работа на училиштето.*²⁹

Од горенаведеното можеме да заклучиме дека за подобрување на квалитетот на образованието и за подобрување на воспитно – образовната работа во училиштата е неопходна соработка меѓу училишниот педагог и наставниците. Одговорноста на педагогот и неговата улога во воспитно – образовниот процес му овозможува и професионално оспособување на работата на педагог, односно професионален развој на педагогот.

²⁹ Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците*. Скопје: Форум, стр.96

5. СЛЕДЕЊЕ И ВРЕДНУВАЊЕ НА ВОСПИТНО – ОБРАЗОВНАТА ДЕЈНОСТ ВО ОСНОВНИТЕ УЧИЛИШТА

Целта на следењето, вреднувањето и унапредувањето во воспитно - образовната дејност е да обезбеди приод во проценувањето на педагошкиот квалитет на дејноста што ја остварува училиштето.

Во земјите со развиен систем на квалитетот на образованието, се повеќе се става акцент на следењето и вреднувањето на работата на училиштата. Подобрувањето на работата на училиштата е насочено кон:

- Фокусирање кон внатрешни услови на училиштето;
- Донесување на јасни одлуки за развојот на училиштето;
- Позитивно влијание врз сите нивоа на училиштето;
- Приспособување на училиштето кон надворешни промени за внатрешни цели;
- Изнаоѓање заеднички јазик на наставата и промените.³⁰

Следењето е континуиран процес од низа разновидни активности (набљудување, вршење надзор, снимање) што ги изведува училишниот педагог при што прибира, бележи и обработува податоци и други информации во врска со активностите и резултатите постигнати во воспитно – образовниот процес.

Преку следење во наставата треба да се има поголем увид во тоа:

- колку се исполнуваат обврските на кадарот во училиштето
- со каков квалитет се одвива планирањето и подготовката за наставата;
- кои пропусти, недостатоци се воочуваат во глобалното, тематското и дневното планирање на наставата;
- Колкав е дидактичко - методоски квалитет на наставните часови што ги одржуваат наставниците;
- одржување на (дополнителна, додатна, факултативна, изборна) настава;

³⁰ Ламева, Б. (2009). *Екстерното проверување на постигнувањата на учениците*. Скопје: Просветно дело, бр. 4 ст.51

Вреднувањето на воспитно - образовната дејност на училиштето претставува изградување на сопствен систем за следење, прибирање на податоци, нивно анализирање и вреднување на резултатите што ги постигнува училиштето, секоја учебна година и во подолг континуитет. Според тоа задачи на вреднувањето е да се утврдат слабостите на наставниот процес , односно значи проценка на какви ресурси се вложени за постигнатите задачи и колку се тие вредни.

За потребите на следењето и вреднувањето на работата на наставникот, училишниот педагог треба да соработува приоритетно со наставниците, но за некои прашања и со други субјекти, како на пример со учениците, родителите на учениците, друг стручен работник, доколку има во училиштето, како и со други субјекти за кои ќе оцени дека има потреба од нивно вклучување. Во следењето и вреднувањето на работата на наставникот, приоритет се дава на неговото ангажирање во подготвувањето и изведувањето на наставата, во работата на воннаставните активности со учениците и работа како одделенски раководител.

5.1. ВРЕДНУВАЊЕ НА РАБОТАТА НА НАСТАВНИКОТ ОД СТРАНА НА СТРУЧНИОТ СОРАБОТНИК – ПЕДАГОГОТ

Една од задачите на училишниот педагог е следење и вреднување на работата на наставниците, која што е предвидена и во програмата за работа на педагогот. Вреднувањето е унапредување на секоја работа, па и вреднувањето на работата на наставникот значи унапредување на неговата работа. Преку вреднувањето на работата на наставникот, училишниот педагог согледува, споредува, заклучува одреден однос спрема работата на наставникот. Значи педагогот во основното училиште е задолжен да ја следи и вреднува работата на наставниците, со цел таа квалитетно да се подобри.

Следењето и вреднувањето на целокупната работа на наставниците во рамките на училиштето според Вилотијевиќ, се однесува на:

- Следење и вреднување на подготовката на наставникот во воспитно – образовниот процес;
- Следење и вреднување на организацијата на воспитно – образовната работа (евиденциски листи за следење на примена на современа технологија на работа);
- Следење и вреднување на стручно усовршување на наставникот во работата;
- Постапки, техники и инструменти за самоевалуација на наставникот во воспитно – образовниот процес.³¹

Можеме да забележиме дека според Вилотијевиќ следењето и вреднувањето на работата на наставникот вбројува постапки, техники и инструменти за самоевалуација на наставникот во воспитно – образовниот процес, поради тоа тој наведува и инструменти кои може да се користат за евалуација и самоевалуација на работа на наставникот, а тоа се:

- Евиденциски листи и скалери за следење и вреднување на подготовки за наставниците за редовна, додатна и дополнителна настава, слободни активности
- Евиденциски листи за промена на иновации во воспитно – образовната работа
- Евиденциски листи за следење и вреднување на соработката на наставникот со родителите
- Прашалник – извештај на наставникот за воспитно – образовната работа во училиштето
- Прашалник - извештај на одделенскиот раководител за воспитната работа со учениците³²

Во овој труд ќе обрнеме внимание на прашањето колку училишните педагози се оспособени да го спроведуваат следењето и вреднувањето на работата на наставниците.

Педагогот е тој кој што ја вреднува работата на наставниците, односно тој е оспособен и знае како да го споведе оценувањето на работата на наставниците. Поради тоа тој не треба само да поседува знаења од теоретските основи на педагошката евалуација -

³¹Стојановска, В. (2004). Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците. Скопје: Форум, стр. 107

³²Стојановска, В. (2004). Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците. Скопје: Форум, стр. 108

нејзината функција и предмет, туку и методолошка оспособеност, да се проучи работата треба да се знае како треба тоа и да се направи.³³

Поради тоа ни се потребни и мислење од вработени училишни педагози за тоа колку се оспособен успешно да ја оценуваат работата на наставниците, односно треба да формираме слика за нивна обученост, како ќе ја обавуваат оваа работна задача бидејќи секој треба да биде иден оценувач на работата на наставниците. Треба да се организираат и одржуваат семинари, работилници, практични вежби кои ќе бидат од важност при вреднувањето на работата на наставниците.

За да успешно биде реализирана соработката меѓу училишниот педагог и наставниците потребно е педагогот да има изготвено инструменти за прибирање податоци за вреднување на работата на наставникот или да има адаптирани готови инструменти, исто треба да изготви календар за следење на наставата, континуирано да врши следење и вреднување на работата на наставниците, пред се треба да биде објективен при следењето и вреднувањето на секој наставик и да овозможи сите податоци на наставниците да бидат достапни за увид на овие кои биле вреднувани.

5.2. СТРУЧНО УСОВРШУВАЊЕ НА НАСТАВНИЦИТЕ ОД СТРАНА НА УЧИЛИШНИОТ ПЕДАГОГ

Подобрувањето на квалитетот на педагошката работа на наставникот се остварува преку откривање на неговите потреби за професионален развој и поради тоа наставниците бараат оценувачи кои ќе ги препознаваат нивните педагошки и други квалитети. Односно индикатор кој ќе говори за образовните потреби на наставниците и напредокот во нивниот професионален развој односно за нивното стручно усовршување.

Поради тоа бидејќи имало многу промени во образованието, наставниците имаат потреба од стручно усовршување во својата работа. Во актуелниот закон на Р.Македонија во **член 91** вели: *Директорот , наставникот и стручниот соработник во основното*

³³ Стојановска, В. (2001). Училишните педагози и вреднувањето на работата на наставниците. Скопје: Просветно дело, бр.5, стр.56

*училиште во текот на својата работа се должни професионално да се усовршуваат. За професионалното усовршување и оспособување на секој наставник и стручен соработник се води професионално досие.*³⁴

Најоговорен за стручно усовршување на наставникот кадар е училишниот педагог. Училишниот педагог е еден од основните носители на стручното усовршување на наставниците. Тој учествува во изготвување и реализација на програмата за стручно усовршување на наставниците која опфаќа:

- Проширување и подлабочување на педагошкото и стручното образование на наставниците
- Запознавање, проучување и следење на стручната, педагошко – психолошката, дидактичко – методичката и друга литература за работа на наставниците во основното училиште
- Следење и проучување на воспитно – образовната дејност на училиштето
- Запознавање со иновациите во полето на образовната технологија и оспособување на наставниците за нивна примена во училишната практика
- Оспособување на наставниците за истражувачка работа
- Запознавање со проектни активности кои се реализираат во рамките на училиштето и организирање обука за нивна практична имплементација во наставната дејност³⁵

Педагогот во соработка со наставниците, треба да направи увид и да ги согледа образовните потреби на наставниците во основното образование. Тој треба да прибира најразлични податоци кои може да применува и постапки и техники од типот интервју или пак анкетирање, односно тој треба да изготви програма за стручно усовршување на наставниците. Всушност училишниот педагог треба да одреди инструменти за следење и вреднување на резултатите за усовршување на наставниците, која што е една задача на училишниот педагог.

³⁴ Закон за основното образование. (2008). Скопје: Службен весник на Република Македонија, број 103, стр.39

³⁵ Стојановска, В. (2001). Училишните педагози и вреднувањето на работата на наставниците. Скопје: Просветно дело, бр.5, стр.117

Поради тоа стручното усовршување на наставниците се реализира преку повеќе форми на работа и тоа :

- Предавања (од страна на училишен педагог, друг стручен соработник, наставник)
- Организирање на практични работилници
- Изведување на нагледни часови
- Стручни тематки дебати
- Следење и користење на стручни списанија и друга стручна литература
- Интернет
- Изработка на потребна библиографија за определен проблем кој е од интерес за некој наставник поединец, за група наставници или пак за сите наставници во училиштето.³⁶

Потребата за стручно усовршување на наставниците во последниве години е грижа не само на Бирото на образование и другите надлежни, односно главен носител е училишниот педагог.

³⁶ Стојановска, В. (2001). Училишните педагози и вреднувањето на работата на наставниците. Скопје: Просветно дело, бр.5, стр.121

II
МЕТОДОЛОГИЈА НА
ИСТРАЖУВАЊЕТО

1. ПРЕДМЕТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Вреднувањето на работата на наставникот е една компонента од системот на евалуација на воспитно - образовниот процес во основното училиште. Всушност, со други зборови вреднувањето на работата на наставниците е во функција на унапредување и усовршување на нивната работа.

Согласно со актуелноста на прашањето, предмет на истражување на овој магистерски труд е: *Вреднувањето на работата на наставниците од страна на училишните педагози.*

2. ЦЕЛ И КАРАКТЕР НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Основна цел на истражувањето е да се испитаат ставовите и мислењата на наставниците и на училишните педагози во врска со вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагозите во основното училиште.

Сметаме дека преку испитување на ставовите и мислењата на наставниците и педагогот ќе дојдеме до релевантни сознанија за предметот на истражување.

Според своите карактеристики ова истражување е: *индивидуално, квантитативно и современо.*

Ова истражување, е:

- Индивидуално (*истражувањето го изврши еден истражувач*);
- Квантитативно (*се анкетирани педагози и наставници од основни училишта во општините на градот Скопје*);
- Современо (*е проучуван актуелен педагошки проблем*).

3. ЗАДАЧИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Во врска со поставената цел како посебни задачи на ова истражување се поставени следните:

1. Да се согледа мислењето на наставниците за тоа, дали вреднувањето на нивната работа од страна на училишниот педагог придонесува за подобрување на квалитетот на воспитно – образовниот процес.
2. Да се испита дали наставниот кадар е доволно запознаен со постапката за вреднување на нивната работа од страна на училишниот педагог.
3. Да се испита со кои наставници педагозите остваруваат полесна соработка при вреднувањето на нивната работа.
4. Да се испита мислењето на наставниците за тоа, дали училишниот педагог е компетентен за вреднување на нивната работа.
5. Да се согледа дали наставниците се задоволни од начинот на којшто училишниот педагог ја вреднува нивната работа.
6. Да се утврди колку често педагогот врши посета на наставните часовите на наставниците.
7. Да се испита дали педагогот ги известува наставниците за терминот и целта на посетата на наставните часови.
8. Да се согледа кои инструменти педагозите ги користат за прибирање податоци кои се потребни за вреднување на работата на наставникот.
9. Да се испита како училишните педагози ја оценуваат соработката со наставниците при вреднувањето на нивната работа.
10. Да се согледа дали училишните педагози наидуваат на пречки во процесот на следење и вреднување на работата на наставниците.

11. Да се согледа дали наставниците посетата на наставните часови од страна на педагогот, ја доживуваат како облик на заедничка соработка.

12. Да се испита мислењето на училишните педагози за тоа, дали во текот на иницијалното образование доволно се оспособени за квалитетно реализирање на вреднувањето на работата на наставниците.

4. ХИПОТЕЗИ

Согласно предметот, целта и задачите на истражувањето, **генералната хипотеза** од која тргнуваме во ова истражување гласи:

Наставниците и училишните педагози имаат позитивно мислење во врска со постојната практика на вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагозите во основните училишта.

Како **посебни хипотези** на истражувањето, пак се поставуваат следниве:

1. Наставниците сметаат дека вреднувањето на нивната работа од страна на училишниот педагог придонесува за подобрување на квалитетот на воспитно – образовниот процес.

2. Наставниот кадар не е доволно запознаен со постапката за вреднување на нивната работа од страна на училишниот педагог.

3. Училишните педагози при вреднувањето на работата на наставниците остваруваат полесна соработка со одделенските во споредба со предметните наставници.

4. Наставниците сметаат дека училишниот педагог е компетентен за вреднување на нивната работа.

5. Наставниците се задоволни од начинот на којшто училишниот педагог ја вреднува нивната работа.

6. Училишните педагози вршат посета на наставни часови на наставниците еднаш во секое тромесечие.
7. Училишните педагози ги известуваат наставниците за терминот и целта на посетата на нивните наставни часови.
8. Училишните педагози користат разновидни инструменти за прибирање податоци кои се потребни за вреднување на работата на наставникот.
9. Училишните педагози остваруваат добра соработка со наставниците при процесот на вреднување на нивната работа.
10. Училишните педагози понекогаш наидуваат на проблеми при вреднувањето на работата на наставниците.
11. Посетата на наставните часови од страна на педагогот, наставниците ја доживуваат како облик на заедничка соработка.
12. Училишните педагози во текот на иницијалното образование доволно се оспособени за квалитетно реализирање на вреднувањето на работата на наставниците.

5. ВАРИЈАБЛИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Варијаблите на ова истражување може да се групираат во две групи и тоа, зависни варијабли на истражувањето и независни варијабли на истражувањето.

5.1 Зависни варијабли на истражувањето

Зависни варијабли на ова истражување се: Ставовите и мислењата на наставниците и училишните педагози од основните училишта.

5.2 Независни варијабли на истражувањето

Независни варијабли на ова истражување се: Категориите на испитаници – наставници од одделенска и од предметна настава и училишни педагози од основни училишта.

6. МЕТОДИ, ТЕХНИКИ И ИНСТРУМЕНТИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Како основен метод на ова истражување е применет *дескриптивно – аналитичкиот метод*. Додека пак, како техника за прибирање на емпириските податоци, е користено *анкетирањето*, а како инструменти се користени: *анкетен лист за наставници* и *анкетен лист за училишни педагози*.

Во анкетниот лист на педагогот имаше 21 прашања, од кои две беа од отворен тип, каде педагозите требаа сами да го дадат одговорот, а останатите 19 прашања беа од затворен тип. Во анкетниот лист, којшто беше наменет за наставниците, имаше вкупно 24 прашања, од кои 23 прашања беа од затворен тип, а едно прашање од отворен тип. Анкетнирањето на наставниците и на училишните педагози беше анонимно. Со анкетните листови беа добиени информации за соработката и комуникацијата меѓу училишниот педагог и наставниците, како и за вреднувањето на работата на наставникот од страна на училишниот педагог.

6.1. ПОПУЛАЦИЈА И ПРИМЕРОК НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Истражувањето се однесува на популацијата на педагози и на наставниците (одделенски и предметни) од основни училишта.

Примерокот за ова истражување беше обезбеден по пат на случаен избор. Бидејќи се работи за мошне обемен и комплексен примерок, кај кој особено треба да се даде внимание при изборот и селекцијата на примерокот, со цел тој да биде репрезентативен и да опфати покриеност на поголем дел од градот, опфаќајќи ги и руралните и урбаните средини.

Во истражувањето беа вклучени испитаници од 8 основни училишта на ниво на град Скопје и тоа: две училишта од општина Илинден, три училишта од општина Карпош, две училишта од Гази Баба и едно училиште од општина Сопиште.

Водејќи сметка за репрезентативноста на примерокот, во ова истражување беше опфатен примерок од 160 наставници кои предаваат во одделенска и предметна настава во основното училиште, што значи опфатени се 80 наставници од одделенска настава и 80 од предметна настава и примерок од 35 педагози кои работат во основните училишта кои по случаен избор беа одбрани за потребите на ова истражување.

Табела 1. Примерок на анкетирани наставници

Основно училиште	Одделенски наставници	Предметни наставници
ООУ "Гоце Делчев" - Илинден	10	10
ООУ "Ристо Крле" - Илинден	10	10
ООУ "Војдан Чернодрински" - Карпош	10	10
ООУ "Христијан Тодоровски – Карпош" - Карпош	10	10
ООУ "Крум Тошев" - Трубарево	10	10
ООУ "Његош Колонија" - Идризово	10	10
ООУ "Драга Стојановска" - Ракотинци	10	10
ВКУПНО	80	80

7. ОРГАНИЗАЦИЈА И ТЕК НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Истражувањето беше реализирано во месец Февруари во учебната 2016/2017 година. По претходно добиена согласност од директорите на училиштата, беше спроведено истражувањето. Во првата етапа беа поделени анкетните листови за наставниците од одделенска и предметна настава. Во втората етапа беа анкетирани училишните педагози.

Инструментите на истражувањето лично им беа доставени на испитаниците и беа анонимни со цел да се обезбеди поголема објективност.

Потоа добиените податоци беа статистички обработени и анализирани.

8. СТАТИСТИЧКА ОБРАБОТКА НА ПОДАТОЦИТЕ

Со оглед на целите кои се поставени во ова истражување и видот на податоците што се прибрани, обработката на добиените податоци е извршена со примена на постапки на квантитативна и квалитативна анализа.

За обработка и анализа на податоците се применети два вида на статистички постапки:

- Постапки на дескриптивна статистика – пресметување на фреквенции и проценти, како и табеларно и графичко презентирање на добиените податоци. Податоците се обработени во програмата Excel;
- Постапката на инференциска статистика – Хи-квадрат тестот кој е применет за проверување на поставените хипотези.

Како основни постапки пак, за квалитативната анализа на податоците се користени постапките на компарација и диференцијација.

III

АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

III АНАЛИЗА И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

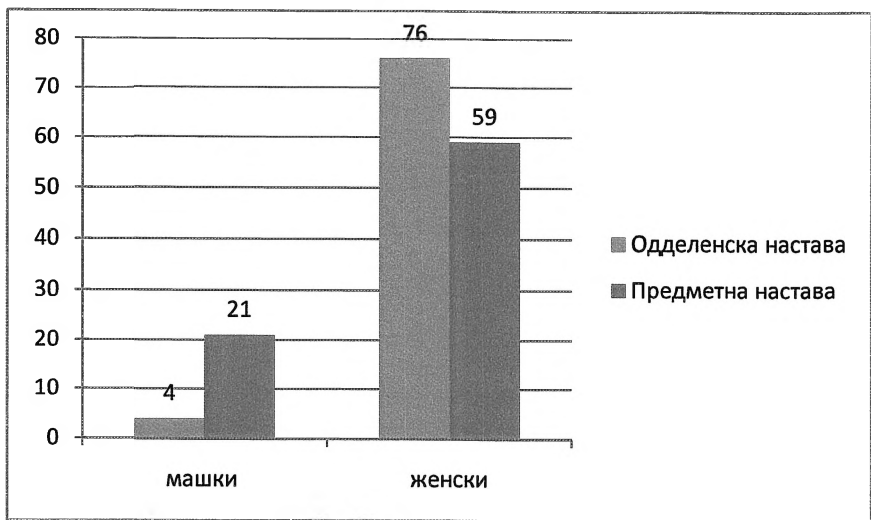
Анализата и интерпретацијата на добиените резултати е извршена согласно дадените одговори за секое прашање од анкетните листови. При тоа, најпрво се презентирани, анализирани и интерпретирани добиените податоци од анкетањето на наставниците, а потоа добиените податоци од анкетањето на училишните педагози.

1. Интерпретација на резултатите од анкетањето на наставниците

Во истражувањето е користен примерок кој го сочинуваат две категории на наставници: *одделенски* и *предметни* наставници. За потребите на ова истражување беа анкетирани вкупно 160 наставници, кои предаваат во основните училишта во град Скопје, кои беа избрани за примерок во ова истражување. Изборот на училишта во кои беше извршено истражувањето беше случаен, како и изборот на наставниците. Исто така во истражувањето настојувавме да бидат опфатени задоволителен број на наставници, односно да го обезбедиме критериумот за репрезентативност на примерокот. За извршеното истражување се добиени следниве сознанија: од нив 80 се одделенски наставници, а 80 предметни наставници кои работат во основните училишта. Структурата на примерокот на анкетираниите наставници според полот, работниот стаж ја претставуваме во следниве табели.

Табела 2. Структура на анкетираниите наставници според половата припадност

Наставници	Машки пол		Женски пол		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
Одделенски	4	5,00	76	95,00	80	50,00
Предметни	21	26,25	59	73,75	80	50,00
Вкупно	25	15,62	135	84,38	160	100,00

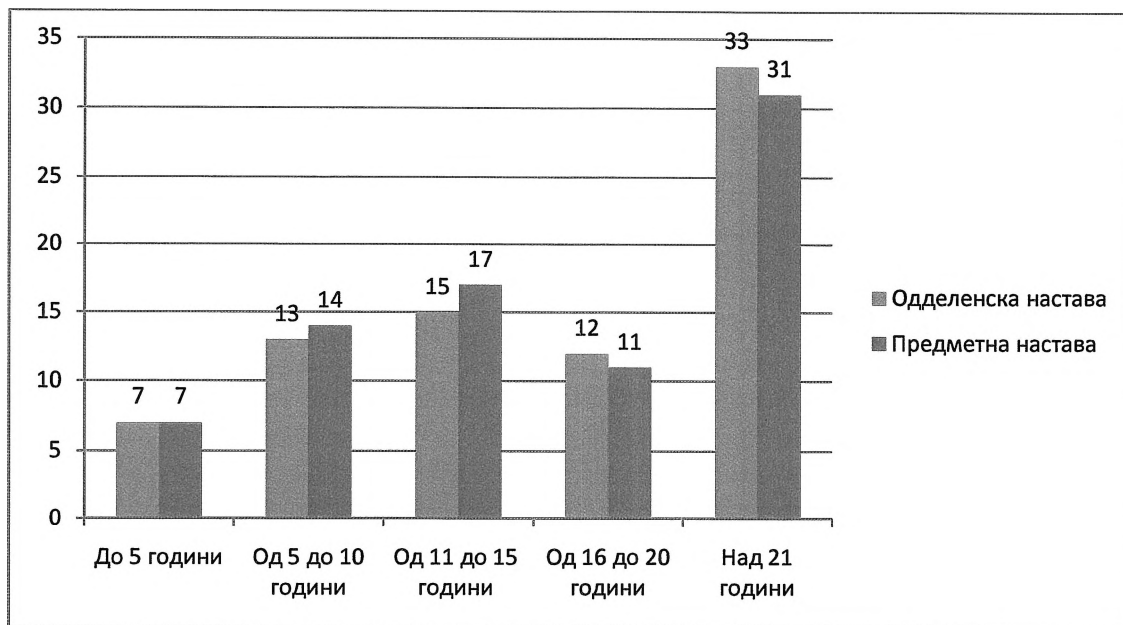
Графикон 1. Полова структура на анкетирани наставници

Од наведените податоци може да се констатира дека во анкетираниот примерок најголем процент се наставници од женски пол.

Според варијаблата работно искуство, наставниците беа групирани во пет категории и тоа: работен стаж до 5 години, работен стаж од 5 до 10 години, работен стаж од 11 до 15 години, работен стаж од 16 до 20 години и работен стаж над 20 години.

Табела 3. Структура на анкетираниите наставници според работниот стаж

Работен стаж	Одделенски наставници		Предметни наставници	
	f	%	f	%
До 5 години	7	8,75	7	8,75
Од 5 до 10 години	13	16,25	14	17,50
Од 11 до 15 години	15	18,75	17	21,25
Од 16 до 20 години	12	15,00	11	13,75
Над 21 години	33	41,25	31	38,75
ВКУПНО:	80	100,00	80	100,00

Графикон 2. Структура на анкетираниите наставници според работниот стаж

Од презентираниите податоци може да се заклучи дека станува збор за примерок на испитаници каде што процентуално најзастапени се наставниците од одделенска и предметна настава со работен стаж над 21 година, дека најголем број на испитаници имаат долгогодишно работно искуство во својата работа. Со работен стаж од 16 до 20 години се 12 или 15% одделенски наставници и 11 или 13,75% се предметни наставници. А пак, со работен стаж од 11 до 15 години работен стаж се 15 или 18,75% одделенски наставници и 17 или 21,25%, се предметни наставници, а со работно искуство од 5 до 10 години, се 13 или 16,25% одделенски наставници и 14 или 17,5%, предметни наставници. Додека до 5 години работно искуство се 7 одделенски и 7 предметни наставници или 8,75 %.

Ова укажува дека последниве неколку години во основното образование се збогатува и со нови сили кои ќе внесат новини во воспитно – образовниот процес, применувајќи новостекнати знаења од своето образование.

Табела 4. *Одговори на наставниците за тоа, дали сметаат дека е потребно нивната работа да ја вреднува училишниот педагог*

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да	40	50,00	36	45,00	76	47,50
б) Не	40	50,00	44	55,00	84	52,50
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$x^2 = 0,400 \qquad df = 1 \qquad p > 0,05$$

Од добиените одговори на прашањето: *Дали сметате дека е потребно Вашата работа во училиштето да ја вреднува училишниот педагог*, може да се забележи дека нешто поголем процент од анкетираните наставници (52,5%) сметаат дека не е потребно училишниот педагог да ја вреднува нивната работа, а помал процент од нив (50,0%) сметаат дека е потребно училишниот педагог да ја вреднува нивната работа. Од добиената вредност на Хи-квадрат тестот, којшто не е статистички значаен, се констатира дека меѓу одделенските и предметните наставници не постои разлика во искажаното мислење по ова прашање. Според тоа, може да се заклучи дека анкетираните наставници имаат поделено мислење во врска со ова прашање.

Табела 5. Одговори на наставниците во врска со тоа, доколку им е потребен совет или помош, при подготовката и начинот на реализација на воспитно – образовната работа од кого тоа би го побарале

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Педагогот	22	27,50	28	35,00	50	31,25
б) Директорот	2	2,50	0	0	2	1,25
в)Колега наставник	41	51,25	32	40,00	73	45,62
г)Користите стручна литература	13	16,25	11	13,75	24	15,00
д) _____	2	2,50	9	11,25	11	6,88
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

Графикон 3. Одговори на наставниците во врска со тоа, доколку им е потребен совет или помош, при подготовката и начинот на реализација на воспитно – образовната работа од кого тоа би го побарале

Според добиените одговори на прашањето: *Доколку Ви е потребен совет или помош, при подготовката и начинот на реализација на воспитно – образовната работа, најчесто го барате од*, може да се забележи дека 73 или 45,62% од анкетираните наставници се изјасниле дека најчесто таква помош бараат од колега наставник. Вкупно 50 од анкетираните наставници или 31,25% се изјасниле дека таква помош би побарале од училишниот педагог, а 24 или 15% од нив се изјасниле дека за таа цел би користеле стручна литература. Сосема мал број 2 или 1,25% од наставниците искажале мислење дека таква помош би побарале од директорот.

Добиените одговори на прашањето: *Како ја проценувате соработката со стручниот соработник- педагог во училиштето во кое работите?* ги презентираме во наредната табела.

Табела 6. *Одговори на наставниците во врска со тоа, како наставниците ја проценуваат соработката со педагогот во училиштето во коешто работат*

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а)Многу добра	54	67,50	53	66,25	107	66,88
б)Делумно добра	24	30,00	23	28,75	47	29,37
в)Незадоволителна	2	2,50	4	5,00	6	3,75
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$\chi^2 = 0,698 \qquad df = 2 \qquad p > 0,05$$

Од презентираните податоци се гледа дека 54 или 67,5% од одделенските наставници и 53 или 66,25% од предметните наставници се изјасниле дека соработката со стручниот соработник – педагог е многу добра или од вкупно анкетираните наставници 107 или 66,88% се изјасниле дека соработката со педагогот е многу добра. Помал процент од

одделенските наставници (30,00%) и помал процент од предметните наставници (28,75%) одговориле дека соработката со педагогот е делумно добра. А пак, сосема мал процент од анкетираниите наставници, 2,5% од одделенските наставници и 5,0% од предметните наставници одговориле дека соработката со педагогот е незадоволителна. Од наведените податоци може да се заклучи дека кај анкетираниите наставници доминира мислењето дека соработката со педагогот е многу добра. Исто така, може да се заклучи дека меѓу одделенските и предметните наставници не постои разлика во искажаното мислење по ова прашање, бидејќи добиената вредност на Хи-квадрат тестот не е статистички значајна.

Од интерес на истражувањето беше да се дознаат ставовите и мислењата на наставниците за прашањето: *Дали сте запознаени со програмата за работа на педагогот во Вашето училиште?* Добиените одговори на ова прашање се прикажани во табелата 7.

Табела 7. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали се запознаени со програмата за работа на педагогот во нивното училиште

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да, во целост	24	30,00	21	26,25	45	28,12
б) Делумно, само со активностите поврзани со работата на наставниците	50	62,50	51	63,75	101	63,13
в) Не, не сум запознаен/на	6	7,50	8	10,00	14	8,75
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$x^2 = 0,496 \qquad df = 2 \qquad p > 0,05$$

Според наведените податоци може да се констатира дека висок процент 63,13% од вкупно анкетираниите наставници се искажале дека делумно се запознаени со програмата за работа на педагогот, од кој 62,5% одделенски наставници и 63,75% предметните наставници. Со програмата за работа на училишниот педагог, во целост се запознаени 30,00% од

одделенските наставници и 26,25% од предметните наставници, а не се запознаени со програмата за работа на педагогот само 7,5% од одделенските и 10,0% од предметните наставници. Според добиените одговори на ова прашање, се доаѓа до заклучок дека одделенските и предметните наставници делумно се запознаени со програмата за работа на педагогот во нивните училишта. Ова укажува на фактот дека училишниот педагог на почетокот на учебната година треба подетално да ги запознае наставниците за работните задачи кои треба да ги реализира, сите подрачја од програмата за работа, односно различниот вид и обем на содржини кои тие ги предвидуваат, а не само оние активности кои се поврзани со работата на наставниците. Значи, потребно е училишниот педагог повеќе да ги информира и да ги запознае наставниците со активностите коишто планира да ги реализира во училиштето во соработка со нив.

Табела 8. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали во програмата за работа на педагогот е предвидено вреднувањето на работата на наставниците

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да	47	58,75	42	52,50	89	55,62
б) Не	4	5,00	4	5,00	8	5,00
в) Не знам	29	36,25	34	42,50	63	39,38
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$\chi^2 = 0,676 \qquad df = 2 \qquad p > 0,05$$

Прикажаните резултати за ова прашањето, покажуваат дека 58,75% одделенски и 52,5% предметни наставници се искажале дека во програмата за работа на педагогот е предвидено вреднување на работата на наставниците. 36,25% од одделенските наставници и 42,5% од предметните наставници го дале одговорот "не знам", а само 5,0% од одделенските и од предметните наставници го дале одговорот "не". Од овие податоци може да се заклучи дека поголем процент од вкупно анкетираните наставници искажале мислење дека во програмата за работа на педагогот е предвидено вреднувањето на работата на наставниците. Ова укажува на фактот дека и одделенските и предметните

наставници знаат дека е предвидено вреднување на нивната работа во програмата на педагогот, односно наставниците вреднувањето го сметаат како дел од севкупната нивна работа и го сметаат како предуслов за подобрување на квалитетот.

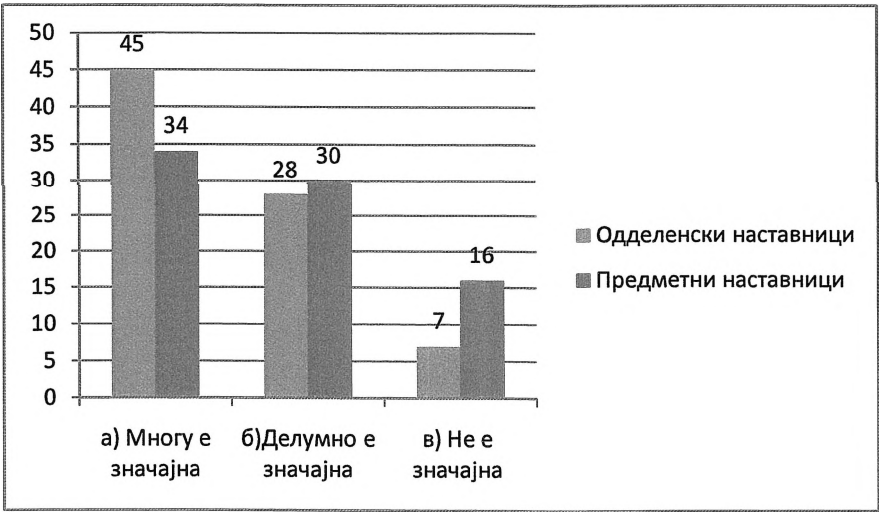
А пак, од добиената вредност на Хи-квадрат тестот, која не е статистички значајна, се констатира дека меѓу одделенските и предметните наставници не постои разлика во искажаното мислење по ова прашање.

На прашање: *Според Вас, колку е значајна соработката со педагогот при вреднувањето на работата на наставниците*, се добиени следните одговори.

Табела 9. Одговори на наставниците во врска со тоа, колку е значајна соработката со педагогот при вреднувањето на работата на наставниците

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Многу е значајна	45	56,25	34	42,50	79	49,38
б)Делумно е значајна	28	35,00	30	37,50	58	36,25
в) Не е значајна	7	8,75	16	20,00	23	14,37
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$\chi^2 = 5,122 \quad df = 2 \quad p > 0,05$

Графикон 3. Одговори на наставниците во врска со тоа, колку е значајна соработката со педагогот при вреднувањето на работата на наставниците

Врз основа на презентираниите податоци може да се види дека 56,25% од одделенските и 42,5% од предметните наставници се изјасниле дека соработката со педагогот е многу значајна. Додека, приближно една третина од анкетираниите наставници или 36,25% се изјасниле дека соработката со педагогот при вреднувањето на нивната работа е делумно значајна, а мал процент од нив (14,37%) сметаат дека таа соработка не е значајна. Врз основа на добиената Хи-квадрат вредност, која не е статистички значајна, се констатира дека меѓу одделенските и предметните наставници не постои разлика во искажаното мислење по ова прашање.

Табела 10. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот, влијае врз подобрувањето на квалитетот на нивната работа

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да	42	52,50	41	51,25	83	51,88
б) Не	13	16,25	15	18,75	28	17,50
в) Не можам да проценам	25	31,25	24	30,00	49	30,62
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$\chi^2 = 0,174 \quad df = 2 \quad p > 0,05$

Од прикажаните податоци се гледа дека 83 или 51,88% од вкупно анкетираниите наставници се изјасниле дека вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот, влијае врз подобрувањето на квалитетот на нивната работа. 49 или 30,62% од наставниците го дале одговорот "не можам да проценам", а пак, 28 или 17,5% го дале одговорот "не". Од добиената вредност на Хи-квадрат тестот, која не е статистички

значајна, се констатира дека одделенските и предметните наставници имаат истоветно мислење по ова прашање.

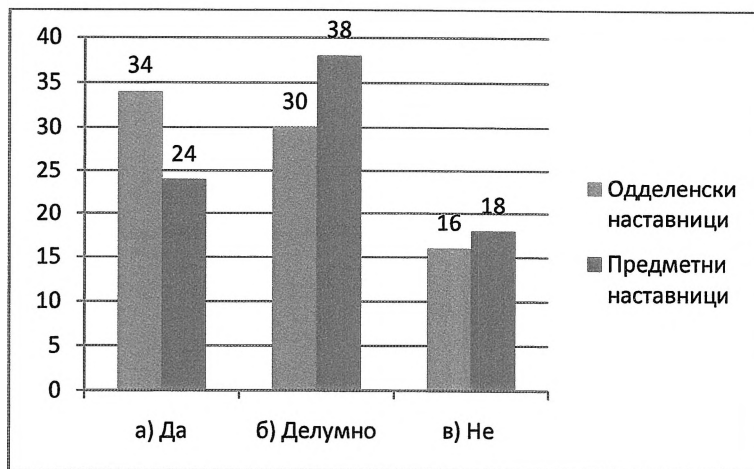
Според овие добиени резултати *делумно се потврдува првата хипотеза* која гласи: *Наставниците сметаат дека вреднувањето на нивната работа од страна на училишниот педагог придонесува за подобрување на квалитетот во воститно – образовниот процес.*

Добиените одговори на прашањето: *Дали сте доволно запознаен со постапка за вреднување на Вашата работа од страна на педагогот*, се претставени во следната табела и графикон.

Табела 11. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали се доволно запознаен со постапка за вреднување на нивната работа од страна на педагогот

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да	34	42,50	24	30,00	58	36,25
б) Делумно	30	37,50	38	47,50	68	42,50
в) Не	16	20,00	18	22,50	34	21,25
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$\chi^2 = 2,313$
 $df = 2$
 $p > 0,05$

Графикон 4. *Одговори на наставниците во врска со тоа, дали се доволно запознаен со постапка за вреднување на нивната работа од страна на педагогот*

Од презентираниите податоци може да се забележи дека 42,5% од одделенските и 30,0% од предметните наставници искажале мислење дека се запознаени со постапката за вреднување на нивната работа од страна на педагогот. Додека 37,5% одделенски и 47,5% предметни наставници се изјасниле дека делумно се запознаени со постапката за вреднување на нивната работа од страна на педагогот, а 20,0% одделенски и 22,5% предметни наставници се искажале дека не се запознаени со постапката за вреднување на нивната работа од страна на педагогот. Ова укажува дека училишниот педагог треба да ги запознае подетално наставниците со постапката за вреднување на нивната работа. Според добиената вредност на Хи-квадрат тестот, која не е статистички значајна, се констатира дека меѓу одделенските и предметните наставници не постои разлика во искажаното мислење по ова прашање.

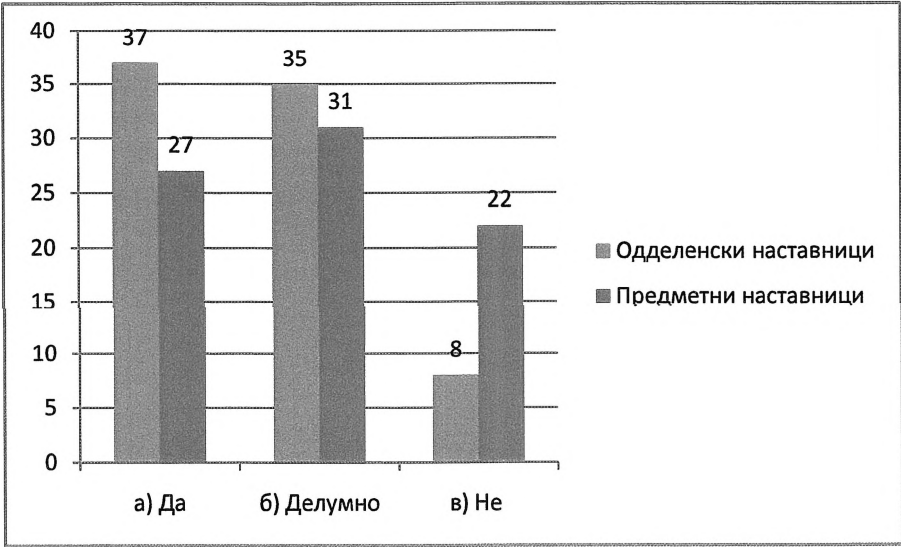
Со овие податоци **делумно се потврдува втората хипотеза** од истражувањето која гласи: *Наставниот кадар не е доволно запознаен со постапката за вреднување на нивната работа од страна на училишниот педагог.*

На прашање: *Дали сметате дека училишниот педагог е компетентен за вреднување на работата на наставниците*, наставниците ги дадоа следните одговори.

Табела 12. *Одговори на наставниците во врска со тоа, дали сметаат дека училишниот педагог е компетентен за вреднување на нивната работа*

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да	37	46,25	27	33,75	64	40,00
б) Делумно	35	43,75	31	38,75	66	41,25
в) Не	8	10,00	22	27,50	30	18,75
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$\chi^2 = 8,520$
 $df = 2$
 $p < 0,05$

Графикон 4. *Одговори на наставниците во врска со тоа, дали сметаат дека училишниот педагог е компетентен за вреднување на нивната работа*

Овие добиени резултати ни покажуваат дека 37 или 46,25% одделенски и 27 или 33,75% предметни наставници сметаат дека училишниот педагог е компетентен за вреднување на работата на наставниците, а 35 или 43,75% одделенски и 31 или 38,75% предметни наставници сметаат дека делумно е компетентен за вреднување на нивната работа, додека дека педагогот не е компетентен за вреднување на нивната работа се изјасниле 8 или 10% одделенски и 22 или 27,5% предметни наставници. Од добиените одговори на ова прашање е евидентно дека кај наставниците од основните училишта доминира мислење дека училишниот педагог е делумно компетентен за вреднување на нивната работа. Според добиената вредност на Хи-квадрат тестот, која е статистички значајна, се костатира дека меѓу одделенските и предметните наставници постои разлика во искажаното мислење по ова прашање, односно дека одделенските во споредба со предметните наставници искажале попозитивно мислење во врска со ова прашање. Со овие податоци *делумно се потврдува четвртата хипотеза*, која гласи: *Наставниците сметаат дека училишниот педагог е компетентен за вреднување на нивната работа.*

Во врска со прашање: *Колку сте задоволни од начинот на којшто училишниот педагог ја вреднува Вашата работа*, наставниците ги дадоа следните одговори.

Табела 13. *Одговори на наставниците во врска со тоа, колку се задоволни од начинот на којшто училишниот педагог ја вреднува нивната работа*

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Многу сум задоволен/а	47	58,75	46	57,50	93	58,13
б) Делумно задоволен/а	29	36,25	26	32,50	55	34,37
в) Не сум задоволен/а	4	5,00	8	10,00	12	7,50
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$x^2 = 1,508$
 $df = 2$
 $p > 0,05$

Од добиените одговори на ова прашање може да се забележи дека 47 или 58,75% одделенски и 46 или 57,5% предметните наставници се изјасниле дека многу се задоволени од начинот на којшто училишниот педагог ја вреднува нивната работа. Делумно се задоволни од начинот на којшто училишниот педагог ја вреднува нивната работата 29 или 36,25% одделенски наставници и 26 или 32,5% предметни наставници. А пак, не се задоволни од начинот којшто училишниот педагог ја вреднува нивната работа 4 или 5,0% одделенски и 8 или 10,0% предметни наставници. Од наведените податоци може да се забележи дека кај анкетираниите наставници доминира ставот дека многу се задоволни од начинот на вреднувањето на нивната работа од страна на педагогот. Од добиената вредност на Хи-квадрат тестот, која не е статистички значајна, се констатира дека одделенските и предметните наставници имаат истоветно мислење по ова прашање.

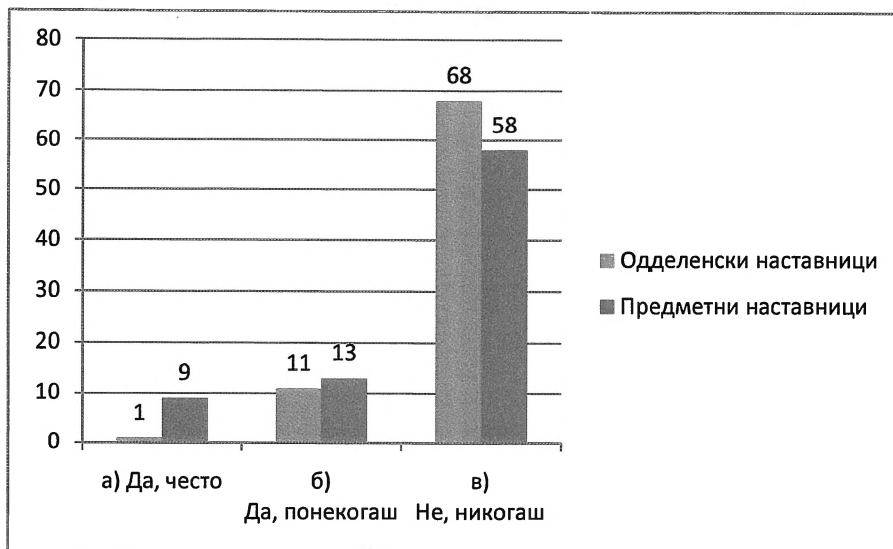
Врз основа на овие резултати *се потврдува петтата хипотеза* која гласи: *Наставниците се задоволни од начинот на којшто училишниот педагог ја вреднува нивната работа.*

Во анкетниот лист беше содржано и прашањето: *Дали во процесот на вреднување на Вашата работа наидувате на недоразбирање со училишниот педагогот*, на кое беа понудени три категории на одговори. Добиените одговори на ова прашање се претставени во наредната табела и графикон.

Табела 14. *Одговори на наставниците во врска со тоа, дали во процесот на вреднување на нивната работа наидуваат на недоразбирање со училишниот педагогот*

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да, често	1	1,25	9	11,25	10	6,25
б) Да, понекогаш	11	13,75	13	16,25	24	15,00
в) Не, никогаш	68	85,00	58	72,50	126	78,75
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$x^2 = 7,360 \quad df = 2 \quad p < 0,05$

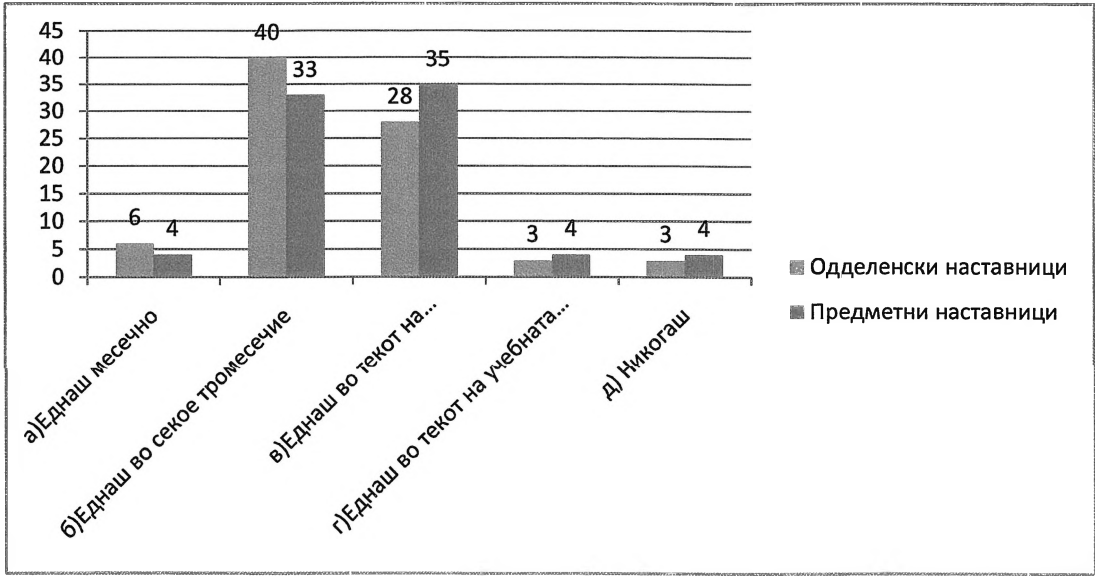
Графикон 5. *Одговори на наставниците во врска со тоа, дали во процесот на вреднување на нивната работа наидуваат на недоразбирање со училишниот педагогот*

Од прикажаните податоци може да се види дека мошне висок процент од одделенските и од предметните наставници т.е. 78,75% се изјасниле дека никогаш не наидуваат на недоразбирања со педагогот при вреднувањето на нивната работа, а значајно понизок процент од наставниците се изјасниле дека често или понекогаш наидуваат на недоразбирање со педагогот. По извршената χ^2 анализа на добиените податоци може да се констатира дека постои разлика меѓу одделенските и предметните наставници во искажаното мислење во врска со ова прашање. Одделенските во споредба со предметните наставници искажале значајно попозитивно мислење за ова прашање.

На прашање: *Во текот на учебната година, колку често училишниот педагог врши посети на наставни часови што Вие ги реализирате, наставниците ги дадоа следните одговори.*

Табела 15. Одговори на наставниците во врска со тоа, колку често во текот на учебната година училишниот педагог врши посети на наставни часови кои што тие ги реализираат

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Еднаш месечно	6	7,50	4	5,00	10	6,25
б) Еднаш во секое тромесечие	40	50,00	33	41,25	73	45,63
в) Еднаш во текот на полугодието	28	35,00	35	43,75	63	39,38
г) Еднаш во текот на учебната година	3	3,75	4	5,00	7	4,37
д) Никогаш	3	3,75	4	5,00	7	4,37
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

Графикон 6. Одговори на наставниците во врска со тоа, колку често во текот на учебната година училишниот педагог врши посети на наставни часови кои што тие ги реализираат

Од наведените податоци во табелата и во графиконот се гледа дека најголем процент од анкетираните одделенски и предметни наставници (45,63%), искажале мислење дека во текот на учебната година, еднаш во секое тромесечие училишниот педагог врши посета на наставните часови што тие ги реализираат, а во нешто понизок процент (39,38%) тие го избрале одговорот "еднаш во текот на полугодието". Во однос на другите категории на понудени одговори: "еднаш месечно", "еднаш во текот на учебната година" и "никогаш" се изјасниле сосема мал процент од одделенските и од предметните наставници. Според овие податоци може да се заклучи дека кај одделенските и предметните наставници доминира мислењето дека училишниот педагог ги посетува нивните наставни часови еднаш во секое тромесечие. Со овие податоци *делумно се потврдува шестата хипотеза* која гласи: *Училишните педагози вршат посета на наставни часови на наставниците еднаш во секое тромесечие.*

Со истражувањето се сакаше да се дознаат и ставовите на наставниците во врска со прашање: *Дали училишниот педагог Ве известува за терминот на посета на наставните часови кои Вие ги реализирате?* Добиените одговори на ова прашање се презентирани во следната табела.

Табела 16. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали училишниот педагог ги известува за терминот на посета на наставните часови кои тие ги реализираат

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Редовно	73	91,25	64	80,00	137	85,63
б) Не ме известува, доаѓа без најава	7	8,75	16	20,00	23	14,37
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$x^2 = 4,114 \quad df = 1 \quad p < 0,05$$

Од податоците изнесени во табелата може да се забележи дека 91,25% одделенски и 80,0% предметни наставници се изјасниле дека училишниот педагог редовно ги известува за терминот на посетата на наставните часови што тие ги реализираат, а пак мошне мал процент од наставниците го избрале одговорот "не ме известува, доаѓа без најава". Бидејќи педагогот редовно ги известува наставниците за посетата на нивните часови, тие имаат можност да се подготват за процесот на следење и вреднување на нивната работа и да го подобрат квалитетот на својата работа.

Врз основа на добиената вредност на Хи-квадрат тестот, која е статистички значајна, се констатира дека меѓу одделенските и предметните наставници постои разлика во искажаното мислење по однос на ова прашање.

На прашањето: *Дали училишниот педагог ве известува за целта на посетата на наставните часови кои Вие ги реализирате*, наставниците ги дадоа следните одговори.

Табела 17. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали училишниот педагог ги известува за целта на посетата на наставните часови кои тие ги реализираат

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да, ме известува	68	85,00	62	77,50	130	81,25
б) Не, не ме известува	12	15,00	18	22,50	30	18,75
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$x^2 = 1,476 \quad df = 1 \quad p > 0,05$$

Наведените податоци во оваа табела покажуваат дека 85,0% одделенски и 77,5% предметни наставници одговориле дека училишниот педагог ги известува за целта на посетата на нивните часови, а 15,0% одделенски и 22,5% предметни наставници се изјасниле дека училишниот педагог не ги известува за целта на часовите што тие ги реализираат. Според овие податоци може да се заклучи дека училишниот педагог ги

известува и одделенските и предметните наставници која му е целта на посетата на нивните наставни часови. А пак, со оглед на добиената вредност на Хи-квадрат тестот, која не е статистички значајна, се констатира дека одделенските и предметните наставници имаат исто мислење по однос на ова прашање.

Врз основа на податоците што се изнесени во горните две табели може да се заклучи дека *се потврдува седмата хипотеза* која гласи: *Училишните педагози ги известуваат наставниците за терминот и целта на посетата на нивните наставни часови.*

Добиените податоци во врска со прашањето со кое се сакаше да се дознаат ставовите на наставниците во врска со тоа, на кој начин училишниот педагог ги известува за терминот и целта за посетата на нивните часови, се претставени на наредната табела.

Табела 18. Одговори на наставниците во врска со тоа, на кој начин училишниот педагог ги известува за терминот и целта за посетата на нивните часови

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а)Усно, на самата посета	15	18,75	33	41,25	48	30,00
б)Претходно, со писмено известување	25	31,25	18	22,50	43	26,88
в)На почетокот на месецот истакнува распоред на посети на огласната табла	29	36,25	19	23,75	48	30,00
г)На друг начин (наведете кој)_____	11	13,75	10	12,50	21	13,12
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$\chi^2 = 10,022 \quad df = 3 \quad p < 0,05$$

Од наведените податоци можеме да забележиме дека 29 или 36,25% одделенски наставници и 19 или 23,75% предметни наставници се изјасниле за одговорот- на почетокот на месецот истакнува распоред на посети на огласната табла, 15 или 18,75% одделенски и 33 или 41,25% предметни наставници го дале одговорот - "усно, на самата посета". За понудениот одговор: "претходно, со писмено известување" се изјасниле 25 или 31,25% одделенски и 18 или 22,50% предметни наставници, додека за одговорот "на друг начин" се изјасниле 11 одделенски и 10 предметни наставници. Од овие податоци можеме да констатираме дека училишните педагози ги известуваат наставниците за терминот и целта на посетата на нивните наставни часови на различен начин, кој е прикажан во табелата.

На прашањето: *Дали некогаш, самоиницијативно го повикувате педагогот на посета на часовите кои Вие ги реализирате*, наставниците ги дадоа одговорите претставени во табелата подолу.

Табела 19. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали некогаш, самоиницијативно го повикуваат педагогот на посета на часовите кои тие ги реализираат

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да	58	72,50	54	67,50	112	70,00
б) Не	22	27,50	26	32,50	48	30,00
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$\chi^2 = 0,476 \quad df = 1 \quad p > 0,05$$

Во врска со ова прашање, го дале одговорот "да" 58 или 72,50% од одделенските и 54 или 67,50% од предметните наставници. А пак, значајно помал процент од

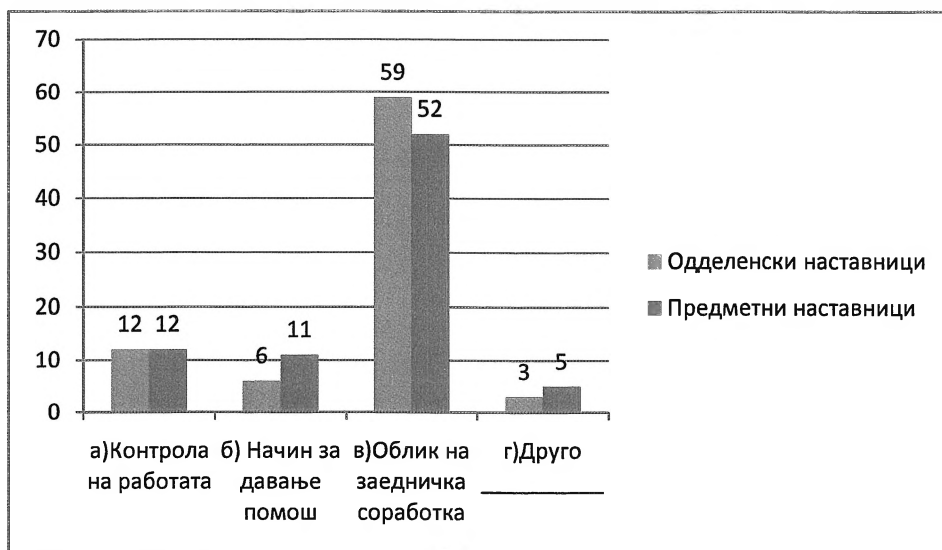
одделенските (27,50%) и 32,50% од предметните наставници се изјасниле дека тие самоиницијативно не го повикуваат педагогот на посета на нивните наставни часови. Според добиената вредност на Хи-квадрат тестот, којашто не е статистички значајна, се констатира дека одделенските и предметните наставници искажале истоветно мислење по однос на ова прашање. Но, факт е дека најголем процент од одделенските и од предметните наставници практикуваат самоиницијативно да го повикуваат педагогот на посета на часовите кои тие ги реализираат.

Од програмата за работа на училишниот педагог во годишното и месечните планирања може да согледа дека една од основните задачи на училишниот педагог е да врши посета на часовите на наставниците, односно да учествува во непосредно следење, вреднување и унапредување на работата на наставниците. Поради тоа, во прашалникот за наставници беше содржано и следното прашање: *Како ја доживувате посететата на наставните часови од страна на педагогот, која е во функција на вреднување на Вашата работа?* Добиените одговори од наставниците на ова прашање се претставени во наредната табела.

Табела 20. *Одговори на наставниците во врска со тоа, како ја доживувааат посететата на наставните часови од страна на педагогот, која е во функција на вреднување на нивната работа*

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а)Контрола на работата	12	15,00	12	15,00	24	15,00
б) Начин за давање помош	6	7,50	11	13,75	17	10,63
в)Облик на заедничка соработка	59	73,75	52	65,00	111	69,37
г)Друго _____	3	3,75	5	6,25	8	5,00
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$x^2 = 2,410$
 $df = 3$
 $p > 0,05$

Графикон 7. Одговори на наставниците во врска со тоа, како ја доживуваат посетата на наставните часови од страна на педагогот, која е во функција на вреднување на нивната работа

Од презентираниите податоци може да се забележи дека од вкупно анкетираниите наставници 111 или 69,37% се изјасниле дека посетата од страна на педагог на нивните часови ја доживуваат како *облик на заедничка соработка*, 17 или 10,63% како *начин за давање помош*, 24 или 15,00% како *контрола на работата*. По извршената χ^2 анализа на добиените податоци може да се констатира дека не постои разлика меѓу одделенските и предметните наставници по искажаното мислење на ова прашање. Врз основа на овие добиени податоци се **потврдува единаесетата хипотеза** која гласи: *Посетата на наставните часови од страна на педагогот, наставниците ја доживуваат како облик на заедничка соработка.*

На прашањето: *Како посетата на часот од страна на педагогот, влијае врз Вашите ученици*, наставниците ги дадоа следните одговори.

Табела 21. Одговори на наставниците во врска со тоа, како посетата на часот од страна на педагогот, влијае врз нивните ученици

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а)Им создава непријатност	3	3,75	10	12,50	13	8,12
б)Им го одвлекува вниманието	9	11,25	9	11,25	18	11,25
в)Повеќе се активни	41	51,25	31	38,75	72	45,00
г) Нема влијание	27	33,75	30	37,50	57	35,63
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$\chi^2 = 5,316$
 $df = 3$
 $p > 0,05$

Од изнесените податоци во табелата може да се согледа дека најголем број на наставниците 72 или 45,00% се искажале дека учениците се повеќе активни за време на посета на педагогот, 57 или 35,63% дека посетата на педагогот нема влијание врз учениците, додека помал процент, 11,25% од наставниците се изјасниле дека посетата на педагогот им го одвлекува вниманието, а само 8,12% од нив навеле дека тоа им создава непријатност. Во врска со ова прашање не постои разлика во искажаното мислење меѓу одделенските и предметните наставници.

Бидејќи процесот на следење и вреднување на работата на наставникот од страна на педагогот е една од приоритените содржини на работата на педагогот, во прашалникот беше содржано и следното прашање: *Дали ги прифаќате упатените забелешките од страна на педагогот при вреднувањето на Вашата работа?* Добиените одговори на него, се претставени во следната табела.

Табела 22. *Одговори на наставниците во врска со тоа, дали ги прифаќаат упатените забелешките од страна на педагогот при вреднувањето на нивната работа*

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да	59	73,75	57	71,25	116	72,50
б) Делумно	19	23,75	19	23,75	38	23,75
в) Не	2	2,50	4	5,00	6	3,75
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$x^2 = 0,700$
 $df = 2$
 $p > 0,05$

Од наведените податоци се гледа дека 116 или 72,50% од вкупно анкетираните наставници се изјасниле дека ги прифаќаат упатените забелешки од страна на предагогот при процесот на вреднување на нивната работа. 38 или 23,75% се изјасниле дека делумно ги прифаќаат укажаните забелешки, а само 6 или 3,75% дека тие не ги прифаќаат таквите забелешки. Според добиената вредност на Хи-квадрат тестот, којашто не е статистички значајна, се констатира дека не постои разлика во искажаното мислење меѓу одделенските и предметните наставници.

На прашањето: *Дали после опсервацијата на наставните часови кои ги реализирате, педагогот води дискусија со Вас*, наставниците ги дадоа следните одговори.

Табела 23. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали после опсервацијата на наставните часови кои тие ги реализираат, педагогот води дискусија со нив

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Секогаш	56	70,00	51	63,75	107	66,88
б) Понекогаш	24	30,00	21	26,25	45	28,12
в) Никогаш	0	0	8	10,00	8	5,00
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

Според претставените податоци во табелата се гледа дека 107 или 66,88% од анкетираните наставници се изјасниле дека после опсервација на наставните часови педагогот секогаш води дискусија со нив. Додека, за одговорот понекогаш, педагогот води дискусија после наставните часови што ги реализираат се изјасниле 45 или 28,12% од наставниците или 30,00% одделенски и 26,25% предметни наставници. Интересен податок е, дека за категоријата на одговорот "никогаш" не води дискусија после опсервацијата на наставните часови не се изјаснил ниту еден одделенски наставник, а само 8 или 10,00% од предметните наставници. Поради тоа можеме да заклучиме дека училишниот педагог после опсервација на наставните часови речиси секогаш води дискусија со наставниците, што придонесува за подобрување на квалитетот на реализацијата на наставните часови.

Добиените податоци на прашањето: *Дали педагогот прави увид во Вашите подготовки за наставна работа*, се претставени во табелата подолу.

Табела 24. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали педагогот прави увид во нивните подготовки за наставна работа

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да	74	92,50	65	81,25	139	86,87
б) Не	6	7,50	15	18,75	21	13,13
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$\chi^2 = 4,440 \quad df = 1 \quad p < 0,05$$

Од податоците во оваа табела може да се забележи дека 139 или 86,87% од вкупно анкетираните наставници, искажале мислење дека училишниот педагог прави увид во нивните подготовки за наставната работа, или 74 или 92,50% од одделенските и 65 или 81,25% од предметните наставници, го дале овој одговор, дека педагог прави увид во нивните подоготовките. Одговорот "не" го избрале 21 или 13,13% од вкупно анкетираните наставници, или 6 (7,50%) од одделенските и 15 (18,75%) од предметните наставници. Добиената вредност на Хи-квадрат тестот укажува дека меѓу одделенските и предметните наставници не постои разлика во искажаното мислење на ова прашање. Одделенските и предметните наставници искажале речиси истоветно позитивно мислење на ова прашање.

Од интерес на истражувањето беше да се дознаат и мислењата на наставниците во врска со тоа, дали наидуваат на пречки во процесот на следење и вреднување на нивната работа од страна на училишниот педагог.

Табела 25. Одговори на наставниците во врска со тоа, дали наидуваат на пречки во процесот на следење и вреднување на нивната работа од страна на училишниот педагог

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да, често	4	5,00	9	11,25	13	8,12
б) Да, понекогаш	13	16,25	13	16,25	26	16,25
в) Не, никогаш	63	78,75	58	72,50	121	75,63
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

$$\chi^2 = 2,130 \quad df = 2 \quad p > 0,05$$

Одговорите на ова прашање покажуваат дека 121 или 75,63% од анкетираниите наставници се изјасниле дека никогаш не наидуваат на пречки при процесот на следење и вреднување на нивната работа. Додека 13 или 16,25% од одделенски и од предметни наставниците се изјасниле со одговорот - "да, понекогаш" наидуваат на пречки при процесот на следење и вреднување на нивната работа од страна на стручниот соработник – педагогот. Очигледно е дека мал процент од одделенски и од предметни наставници се изјасниле за одговорот "да, често" наидуваат на пречки при процесот на следење и вреднување на нивната работа од страна на училишниот педагог, односно 8,12% .

Од овие податоци може да се заклучи дека процесот на следење и вреднување на работата на наставниците од страна на училишниот педагог се одвива главно нормално, без посебни бариери и проблеми.

Во однос на прашањето: *Дали при вреднувањето на Вашата работа, училишниот педагог се раководи според одредени критериуми*, наставниците го дадоа следното мислење.

Табела 26. *Одговори на наставниците во врска со тоа, дали при вреднувањето на нивната работа, училишниот педагог се раководи според одредени критериуми*

Категории на одговори	Одделенски наставници		Предметни наставници		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Да	58	72,50	55	68,75	113	70,63
б) Не	1	1,25	4	5,00	5	3,12
в) Не знам	21	26,25	21	26,25	42	26,25
Вкупно	80	100,00	80	100,00	160	100,00

Од прикажаните податоци може да се согледа дека 72,50% од одделенските и 68,75% од предметните наставници се изјасниле за одговорот "да", односно дека училишниот педагог се раководи според одредени критериуми. Додека пак, 26,25% од одделенските и од предметните наставници го дале одговорот "не знам", а само сосема мал процент го избрале одговорот "не" (1,25% од одделенските и 5,00% од предметните наставници). Генерално, од овие податоци може да се констатира дека наставниците сметаат дека училишните педагози при вреднувањето на нивната работа се раководат од одредени критериуми.

Со прашањето, *што сметате дека е потребно да се направи за да може поуспешно да се реализира процесот на вреднувањето на работата на наставниците*, на наставниците од одделенска и предметна настава им беше оставена можност, да дадат сопствен став и размислување што сметаат дека е потребно да се направи за поуспешно да се реализира процесот на вреднување на нивната работа. Поголем дел од нив се изјаснија дека е потребна поголема соработка со училишниот педагог, честа комуникација со педагогот, да се има заедничка соработка со педагогот и наставниците, да има поголем број на обуки. Покрај тоа, најчестите и најкарактеристичните мислење што ги добивме, анализирајќи ги нивните одговори, се следниве:

- ✚ Јас сметам дека треба да има поголема соработка во зависност од потребите и претходно консултација за целта на часот;
- ✚ Моето мислење за поуспешно вреднување на работата на наставникот да има поголем број на обуки и соработка со стручен соработник – педагог;

- ✚ Поголема соработка со педагогот и обуки;
- ✚ Повеќе обуки, честа комуникација со педагогот;
- ✚ Постојана комуникација, соработка и разбирање;
- ✚ Вреднување од советник;
- ✚ Почести насоки за подобрување на успехот кај учениците со потешкотии во наставата;
- ✚ Да се направи листа со критериуми кои се приоритетите за поуспешна настава од страна на директорот со цел да ни олесни при вреднување од страна на интегрална инспекција;
- ✚ Да се добива реален фидбек со конкретни идеи на подобрување, педагогот да организира работилници за споделување на идеи;
- ✚ Да содржи повеќе елементи на заедничка соработка;
- ✚ За правилно вреднување работата на наставникот потребно е истото да биде извршено од стручно лице;
- ✚ Следење на работата на наставниците и заедничка соработка;
- ✚ Континуирано следење, а при тоа известување на наставниците за недостатоците кои ги имаат на самиот час, се со цел истите да се подобрат во својата работа;
- ✚ Да му се дава повратна информација на наставникот после секој увид да му се дадат насоки од страна на стручниот соработник за подобрување на неговите слаби страни и наставникот претходно да биде запознаен со критериумите според кој се врши следење и вреднување;
- ✚ За процесот на вреднување на работата на наставниците потребно е помош од стручно лице за соодветниот предмет;
- ✚ Наставникот треба да се вреднува за неговата работа;
- ✚ Стандардизирање на подготовките за наставните часови, заеднички консултации на активи, педагог- наставник;
- ✚ Почести посети и разговори со наставникот за активностите кои треба да ги реализираат;
- ✚ Не верувам во скорешни промени, системот веќе подолго време не функционира правично;
- ✚ Точно прецизно и транспарентно да се реализира вреднувањето;

- ✚ Да бидат во мотивирање, да има повеќе проекти кои успешно ќе се применуваат во наставата;
- ✚ Сметам дека треба да има поголема соработка со колегите и споделување на искуство;
- ✚ Да се врати наставникот на час, а не поголемиот дел од работното време да го троши на администрација, да се прекине со употреба на инспекциски надзор во школите, со цел на запишување како наставниците би работеле без притисок;
- ✚ Педагогот не е компетентен да го вреднува часот на наставникот структурирано, тој може да вреднува други компоненти на часот и наставникот (однос со учениците, дикција, смиреност и среденост на мисли и други карактеристики на наставникот и реакции на учениците на часот поттикнати од наставникот);
- ✚ Сметам дека наставникот може да го вреднува само некој кој има поголемо искуство и бил вклучен во наставата подолг период, кој бил истакнат просветен работник и кој е запознаен со проблемите со кои се соочува наставникот;
- ✚ Треба делот од администрацијата да се отфрли за поквалитетна настава и вреднување на работата на наставниците;
- ✚ Сметам дека педагогот не е компетентен да ја вреднува работата на наставникот. Наставникот е носител на воспитно - образовниот процес, а педагогот е стручен соработник. Работата на наставникот може да ја оцени наставник со поголеми работни искуства или советниците од БРО;
- ✚ Да се ослободат од администрација која е непотребна;
- ✚ Повеќе да се вреднува постигнатиот успех а не да се дава акцент на пишаните подготовки и нивно реализирање во целост;
- ✚ Да има почести средби, поголеми соработка реално утврдување на одредени слабости и совети за подобрување во однос на пројавени недостатоци;
- ✚ Конитуирана комуникација, интерни обуки и советување;
- ✚ Што почесто да се следи практичниот дел од часот отколку административниот дел тука се гледа работата, креативноста на наставникот и очекуваниот резултат;
- ✚ Нема потреба од вреднување;
- ✚ Педагогот да ги следи сите семинари за наставниците;
- ✚ Училишниот педагог ги нема тие компетенции;

- ✚ Разговор за тоа како да си ја олеснат работата;
- ✚ Да има повеќе нагледни средства, да се тргне големата администрација што ја водат наставниците;
- ✚ Мислам дека педагогот не може да ја вреднува работата на наставникот бидејќи не е доволно стручен;
- ✚ Да се намали администрација и потполнување на анкети;
- ✚ Треба наставниците да се посетуваат од страна на искусни наставници а не педагогот;
- ✚ Однапред пред почетокот на училишната година, да ни биде дадена листа со потребни задолженија кои треба да се исполнат (со сите стандарди) за почетокот на одвивање на наставата и целата година;
- ✚ Поголема обука на наставниците;
- ✚ Наставниците си ја знааат работата, може дискусија за подобрување на наставниот процес;
- ✚ Повеќе обука за помладите;
- ✚ Обука, предавање, работилници и семинари;
- ✚ Поголема соработка со стручни соработници;
- ✚ Заедничка соработка;
- ✚ Сметам дека процесот на вреднување на работата на наставниците успешно се реализира во нашето училиште, но секако дека и било кој плус начин да се вметне е добронамерен и би помагал за подобро вреднување на работата;

2. Интерпретација на резултатите од анкетањето на педагозите

За потребите на ова истражување беа анкетирани 35 училишни педагози, кои работеа во основните училишта на градот Скопје. Добиените податоци од извршеното анкетање на педагозите ги презентираме и ги анализираме според редоследот на прашањата во анкетниот лист.

Според половата припадност, сите анкетирани педагози беа од женски пол. Значи, станува збор дека во наставничката професија и во професијата на педагози доминира женски пол и не случајно се вели дека таа претставува женска професија.

Според варијаблата работен стаж, испитаниците беа групирани во пет категории и тоа: педагог со работен стаж до 5 години, педагог со работен стаж од 6 до 10 години, педагог со работен стаж од 11 до 15 години, педагог со работен стаж од 16 до 20 години и педагог со работен стаж над 21 години.

Табела 26. Структура на анкетираниите педагози според работниот стаж

Категории на работен стаж	f	%
до 5 години	4	11,43
од 6 до 10 години	7	20,00
од 11 до 15 години	5	14,28
од 16 до 20 години	4	11,43
над 21 години	15	42,86
ВКУПНО	35	100,00

Од приложениве податоци може да се заклучи дека станува збор за примерок на испитаници каде најголем број од нив имаат долгогодишно работно искуство. Дури 42,86% од нив со работен стаж над 21 години, а само 11,43% се педагози со работен стаж до 5 години и педагози со работен стаж од 16 до 20 години. Една петина или 20,00% се со работен стаж од 6 до 10 години и 14,28% се со работен стаж од 11 до 15 години.

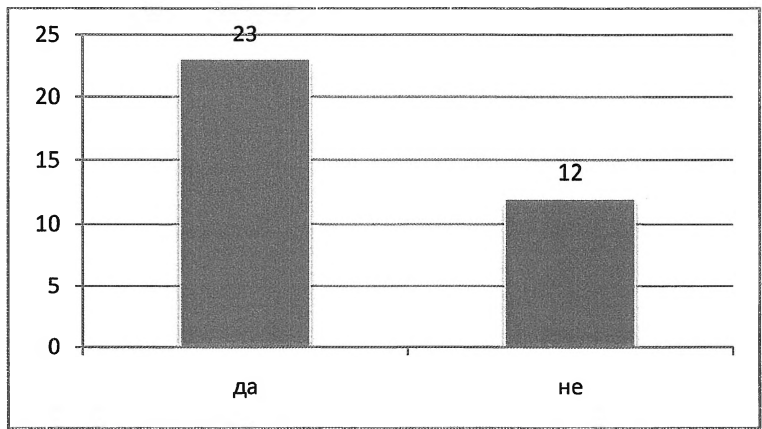
На прашањето: *Дали пред да се вработите како стручен соработник - педагог сте работеле како наставник*, се добиени податоци претставени во наредната табела.

Табела 27. *Одговори на педагозите во врска со тоа, дали пред да се вработат како стручен соработник - педагог имаат работено како наставник*

Категории на одговори	f	%
а) Да	23	65,71
б) Не	12	34,29
Вкупно	35	100,00

$$x^2 = 3,456 \quad df = 1 \quad p > 0,05$$

Од понудената табела можеме да согледаме дека за понуденото тврдење "да" се изјасниле 23 или 65,71% од педагозите, а 12 или 34,29% од нив одговориле дека не работеле како наставник пред да се вработат како стручен соработник.

Графикон 8. Одговори на педагозите во врска со тоа, дали пред да се вработат како стручен соработник - педагог имаат работено како наставник

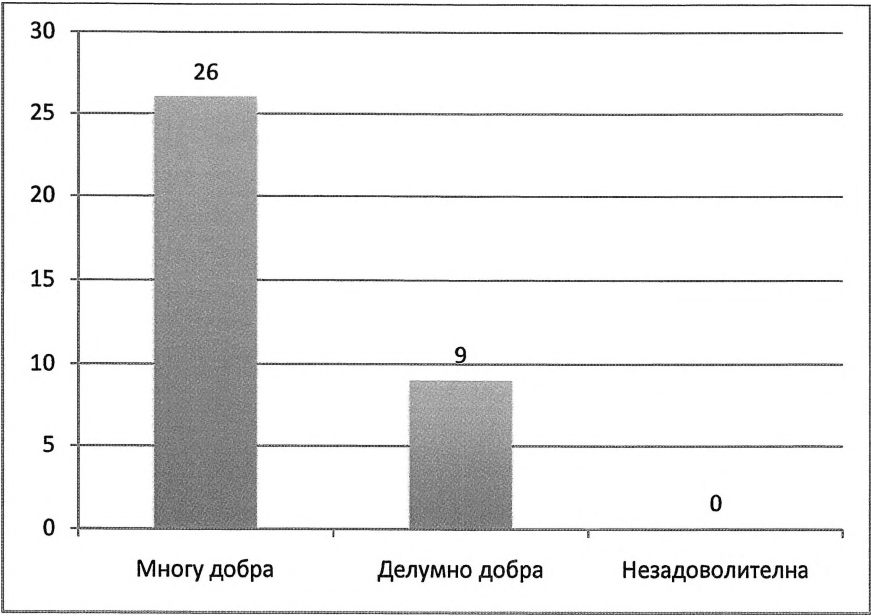
По извршената χ^2 анализа на добиените податоци може да констатираме дека не постои статистички значајна разлика меѓу добиените резултати и оние кои случајно би ги очекувале.

Во врска со второто прашање од анкетниот лист, кое гласи: *Како ја оценувате Вашата соработката со наставниците во врска со вреднувањето на нивната работа*, добиените одговори ги презентираме во наредната табела.

Табела 28. Одговори на педагозите во врска со тоа, како ја оценуваат нивната соработката со наставниците при вреднувањето на нивната работа

Категории на одговори	f	%
а) Многу добра	26	74,29
б)Делумно добра	9	25,71
в)Незадоволителна	0	0,00
Вкупно	35	100,00

Од понудената табела можеме да согледаме дека 26 или 74,29% од педагозите, соработката со наставниците во врска со вреднувањето на нивната работа ја оценуваат како многу добра, 9 или 25,71% од нив соработката ја оценуваат како делумно добра, но ниту еден од педагозите не смета дека соработката е незадоволителна.

Графикон 9. Одговори на педагозите во врска со тоа, како ја оценуваат нивната соработката со наставниците при вреднувањето на нивната работа

Врз основа на овие резултати се констатира дека *се потврдува деветтата хипотеза* која гласи: *Училишните педагози остваруваат добра соработка со наставниците при процесот на вреднување на нивната работа.*

Во врска со прашањето: *Со кои наставници остварувате полесна соработка, при вреднувањето на нивната работа,* педагозите ги дадоа следните одговори.

Табела 29. *Одговори на педагозите за тоа, со кои наставници остваруваат полесна соработка, при вреднувањето на нивната работа*

Категории на одговори	f	%
а) Одделенските наставници	12	34,29
б) Предметните наставници	1	2,85
в) Подеднакво, и со одделенските и со предметните наставници	22	62,86
Вкупно	35	100,00

Графикон 10. *Одговори на педагозите за тоа, со кои наставници остваруваат полесна соработка, при вреднувањето на нивната работа*

Од понудената табела можеме да согледаме дека 12 или 34,29% од анкетираниите педагози се изјасниле дека остваруваат полесна соработка со одделенските наставници при вреднување на нивната работа, само 1 училишен педагог (2,85%) се изјаснил дека полесна соработка остварува со предметни наставници, а 22 или 62,86% од педагозите одговориле дека подеднакво, и со одделенските и со предметните наставници, остваруваат полесна соработка при процесот на вреднување на нивната работа.

Оттука можеме да заклучуме дека *не се потврдува третата хипотеза* која гласи: *Училишните педагози при вреднувањето на работата на наставниците остваруваат полесна соработка со одделенските во споредба со предметните наставници*. Се покажа дека училишниот педагог остварува полесна соработка и со одделенските и со предметните наставници при вреднување на нивната работа.

На следното прашање од анкетниот лист, се добиени следните податоци.

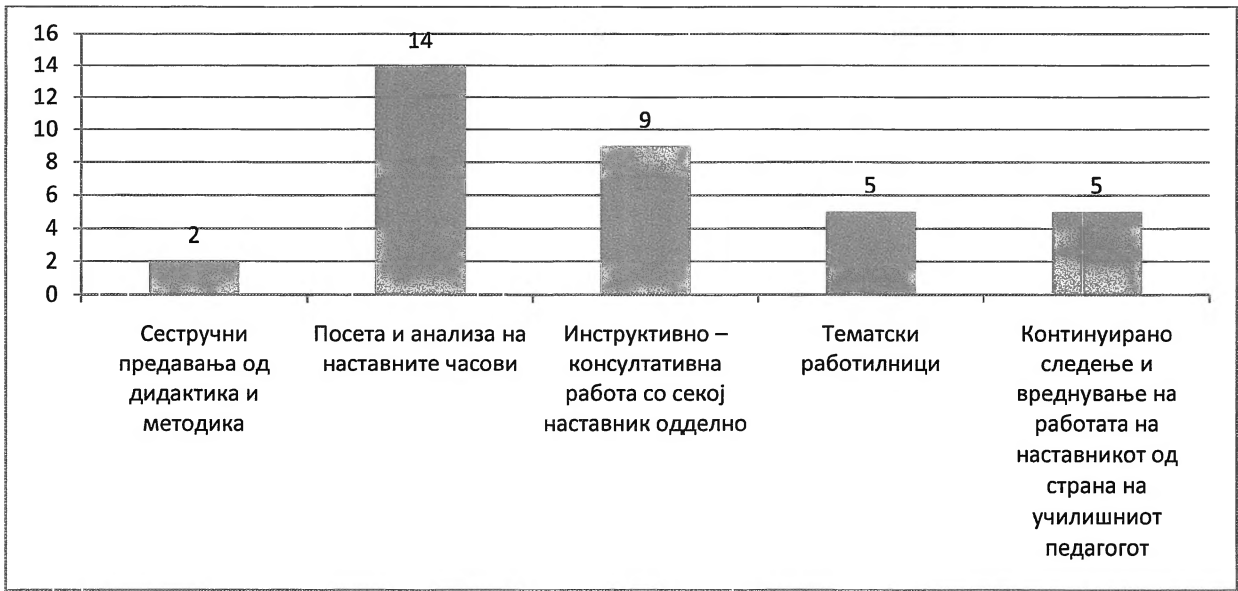
Табела 30. *Одговори на педагозите за тоа, кој облик на соработка со наставниците го сметаат за најефикасен при вреднувањето на воспитно-образовната работа*

Категории на одговори	f	%
а)Стручни предавања од дидактика и методика	2	5,71
б)Посета и анализа на наставните часови	14	40,00
в)Инструктивно –консултативна работа со секој наставник одделно	9	25,71
г)Тематски работилници	5	14,29
д)Континуирано следење и вреднување на работата на наставникот од страна на училишниот педагогот	5	14,29
Вкупно	35	100,00

$\chi^2 = 21,200$
 $df = 4$
 $p < 0,01$

Од понудената табела можеме да согледаме дека 2 или 5,71% од педагозите како најефикасен облик на соработка со наставниците ги сметаат стручните предавање од дидактика и методика, 14 или 40,00% од педагозите сметаат дека најефикасен облик на соработка е посетата и анализата на наставните часови, 9 или 25,71% од педагозите сметаат дека инструктивно – консултативна работа со секој наставник одделно е најефикасен облик за соработка, а 5 или 14,29% од педагозите сметаат дека тематските

работилници и континуираното следење и вреднување на работата на наставникот од страна на училишниот педагог е ефикасен облик за соработка.

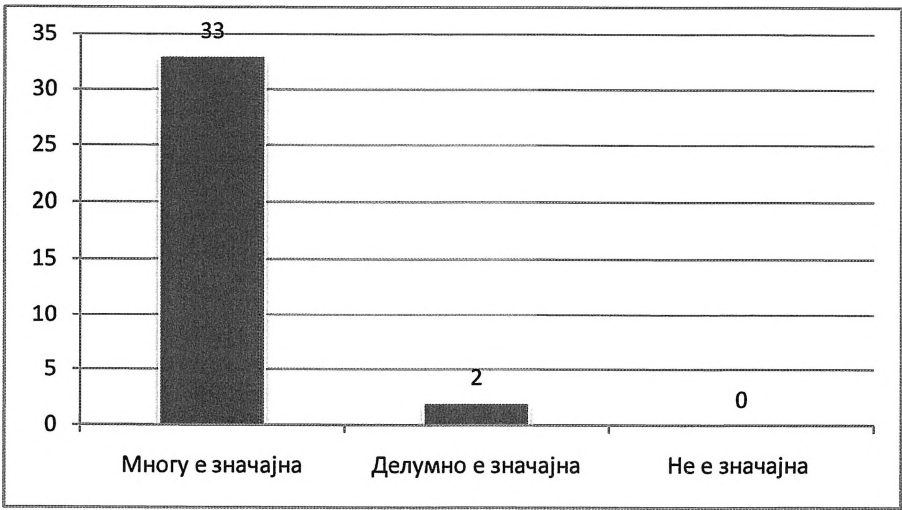
Графикон 11. *Одговори на педагозите за тоа, кој облик на соработка со наставниците го сметаат за најефикасен при вреднувањето на воспитно-образовната работа*

По извршената χ^2 анализа на добиените податоци може да констатираме дека постои статистички значајна разлика меѓу добиените резултати и оние кои случајно би ги очекувале. Значи, според искажаното мислење на педагозите, во врска со вреднувањето на воспитно-образовниот процес, најефикасни облици на соработка со наставниците се: посета и анализа на наставните часови и инструктивно – консултативна работа со секој наставник одделно.

Во врска со шестото прашање од анкетниот лист на педагозите, добиени се следните податоци.

Табела 31. Одговори на педагозите за тоа, колку е значајна соработка на педагогот со наставниците при вреднувањето на нивната работата

Категории на одговори	f	%
а) Многу е значајна	33	94,29
б) Делумно е значајна	2	5,71
в) Не е значајна	0	0,00
Вкупно	35	100,00

Графикон 12. Одговори на педагозите за тоа, колку е значајна соработка на педагогот со наставниците при вреднувањето на нивната работата

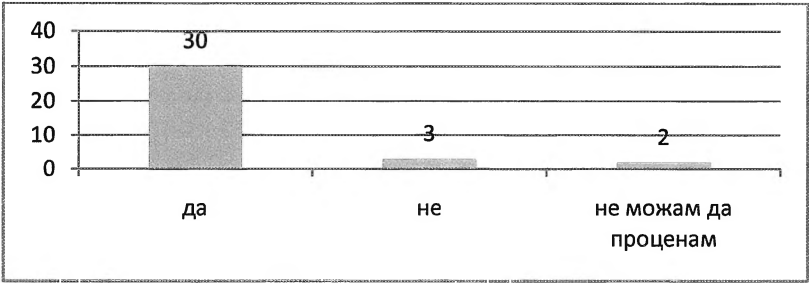
Според наведените податоци се гледа дека 33 или 94,29% од педагозите се изјасниле дека многу е значајна соработката на педагогот со наставниците при процесот на вреднување на нивната работа, 2 или 5,71% од педагозите одговориле дека таа е делумно значајна, а ниту еден педагог не се изјаснил дека соработката на педагогот со наставниците при процесот на вреднување на нивната работа не е значајна. Од ова можеме

да заклучиме дека речиси сите педагози сметаат дека соработката на педагогот со наставниците при процесот на вреднување на нивната работа е многу значајна.

Од интерес на истражувањето беше да се осознае мислењето на педагозите во врска со тоа, дали вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот влијае врз подобрување на квалитетот на нивната работа. Добиените резултати се претставени во следната табела.

Табела 31. Одговори на педагозите за тоа, дали вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот влијае врз подобрување на квалитетот на нивната работа

Категории на одговори	f	%
а) Да	30	85,71
б) Не	3	8,58
в) Не можам да проценам	2	5,71
Вкупно	35	100,00

Графикон 13. Одговори на педагозите за тоа, дали вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот влијае врз подобрување на квалитетот на нивната работа

Од понудената табела и графиконот може да се согледа дека 30 или 85,71% од педагозите се изјасниле дека вреднувањето на работатата на наставниците од страна на педагогот влијае врз подобрување на квалитетот на нивната работа, 3 или 8,58% од нив

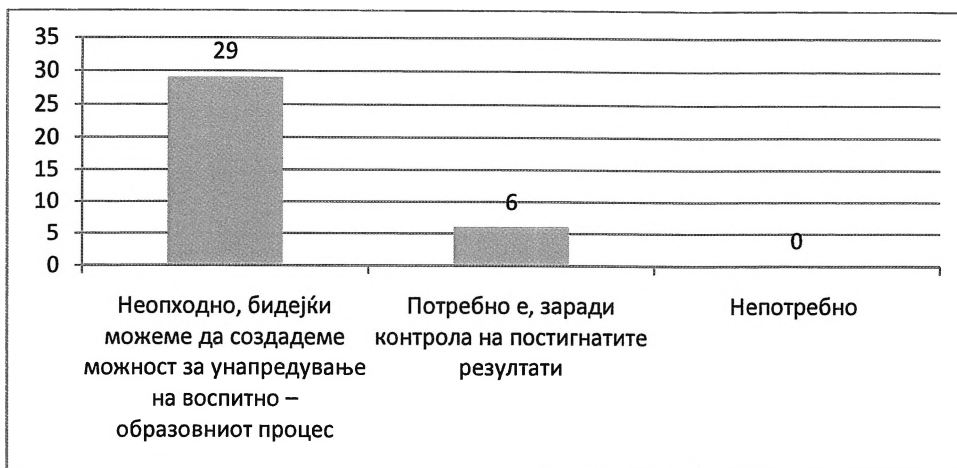
одговориле дека вреднувањето на работатата на наставниците од страна на педагогот не влијае врз подобрување на квалитетот на нивната работа, а 2 или 5,71% се изјасниле дека не можат да проценат дали вреднувањето на работатата на наставниците од страна на педагогот влијае врз подобрување на квалитетот на нивната работа. Од овие податоци можеме да заклучиме дека најголем процент од педагозите смета дека вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот влијае врз подобрување на квалитетот на нивната работа.

Во врска со осмото прашање од анкетниот лист, педагозите ги дадоа следните одговори.

Табела 32. Одговори на педагозите за тоа, дали е потребно вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот

Категории на одговори	f	%
а)Неопходно, бидејќи можеме да создадеме можност за унапредување на воспитно – образовниот процес	29	82,86
б) Потребно е, заради контрола на постигнатите резултати	6	17,14
в) Непотребно	0	0,00
Вкупно	35	100,00

$$x^2 = 15,114 \quad df = 1 \quad p<0,01$$

Графикон 13. Одговори на педагозите за тоа, дали е потребно вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот

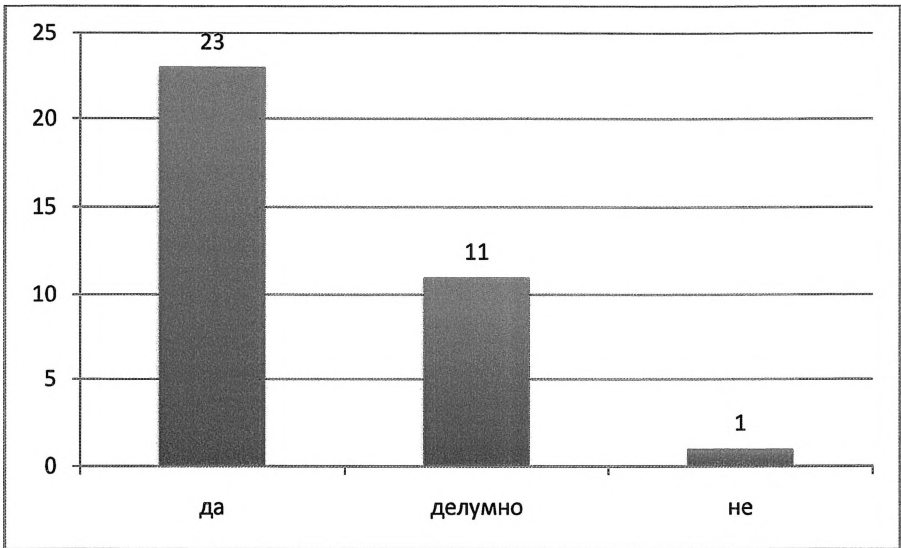
Од понудената табела и графикон можеме да согледаме дека 29 или 82,86% од педагозите се изјасниле дека вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот е неопходно, бидејќи можеме да создаваме можности за унапредување на воспитно – образовниот процес, 6 или 17,14% сметаат дека вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот е потребно, заради контрола на постигнатите резултати, а ниту еден педагог не се изјаснил дека вреднување на работата на наставниците од нивна страна не е потребно. Од овие податоци може да се констатира дека кај педагозите доминира мислењето дека вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот е неопходно.

По извршената χ^2 анализа на добиените податоци може да се констатира дека постои статистички значајна разлика меѓу добиените резултати и оние кои случајно би ги очекувале.

Во врска со прашањето: *дали наставниот кадар е доволно запознаен со постапка за вреднување на нивната работа*, педагозите ги дадоа следниве одговори.

Табела 33. Одговори на педагозите за тоа, дали наставниот кадар е доволно запознаен со постапка за вреднување на нивната работа

Категории на одговори	f	%
а) Да	23	65,71
б) Делумно	11	31,43
в) Не	1	2,86
Вкупно	35	100,00

Графикон 14. Одговори на педагозите за тоа, дали наставниот кадар е доволно запознаен со постапка за вреднување на нивната работа

Презентираните податоци во табелата и графиконот покажуваат дека 23 или 65,71% од педагозите сметаат дека наставниот кадар е доволно запознаен со постапка за вреднување на нивната работа, 11 или 31,43% се изјасниле дека наставниот кадар делумно е запознаен со постапката за вреднување на неговата работата, а 1 или 2,86% се изјасниле дека наставниот кадар не е запознаен со постапка за вреднување на нивната работа.

Врз основа и на овие добиени резултати од анкета на педагозите се констатира дека кај нив доминира ставот дека наставниот кадар е доволно запознаен со постапката за вреднување на нивната работа од страна на училишниот педагог.

Во врска со десетото прашање од анкетниот лист добиени се следниве одговори.

Табела 34. Одговори на педагозите за тоа, дали наидуваат на пречки во процесот на следење и вреднување на работата на наставниците

Категории на одговори	f	%
а) Да, често	5	14,29
б) Да, понекогаш	19	54,29
в) Не, никогаш	11	31,42
Вкупно	35	100,00

$\chi^2 = 7,454 \quad df = 2 \quad p < 0,05$

Графикон 15. Одговори на педагозите за тоа, дали наидуваат на пречки во процесот на следење и вреднување на работата на наставниците

Од изнесените податоци во табелата и графиконот може да се согледа дека 5 или 4,19% од педагозите го дале одговорот, дека често наидуваат на пречки во процесот на

следење и вреднување на работата на наставниците, 19 или 54,29% одговориле дека понекогаш наидуваат на пречки во процесот на следење и вреднување на работата на наставниците, а 11 или 31,42% се изјасниле дека никогаш не наидуваат на пречки во процесот на следење и вреднување на работата на наставниците. Од ова може да се констатира дека најголем процент од педагозите се изјасниле дека понекогаш наидуваат на пречки во процесот на следење и вреднување на работата на наставниците.

По извршената χ^2 анализа на добиените податоци може да констатираме дека постои статистички значајна разлика меѓу добиените резултати и оние кои случајно би ги очекувале.

Врз основа на овие податоци *се потврдува десеттата хипотеза* која гласи: *Училишните педагози понекогаш наидуваат на проблеми при вреднување на работата на наставниците.*

На единаесеттото прашање од анкетниот лист, се добиени следните одговори.

Табела 35. *Одговори на педагозите за тоа, колку често вршат посета на наставни часови на секој наставник*

Категории на одговори	f	%
а)Еднаш месечно	2	5,72
б)Еднаш во секое тромесечие	13	37,14
в)Еднаш во текот на полугодието	14	40,00
г)Еднаш во текот на учебната година	6	17,14
д) Никогаш	0	0,00
Вкупно	35	100,00

$$\chi^2 = 11,285 \quad df = 3 \quad p < 0,05$$

Графикон 16. Одговори на педагозите за тоа, колку често вршат посета на наставни часови на секој наставниците

Од понудената табела и графиконот може да согледа дека 2 или 5,72% од педагозите се изјасниле дека еднаш месечно вршат посета на наставните часови кај секој наставник, 13 или 37,14% одговориле дека еднаш во секое тромесечие, 14 или 40,00% одговориле дека вршат посета еднаш во текот на полугодието, 6 или 17,14% се изјасниле дека вршат посета еднаш во текот на учебната година, а ниту еден педагог не се изјаснил дека никогаш не врши посета на наставните часови кај наставниците.

По извршената χ^2 анализа на добиените податоци може да се констатира дека постои статистички значајна разлика меѓу добиените резултати и оние кои случајно би ги очекувале.

Одговорите кои се добиени на ова прашање од наставниците и од педагозите ги претставуваме во следната табела.

Табела 36. Одговори на наставниците и на педагозите за тоа, колку често педагозите вршат посета на наставни часови

Категории на одговори	Наставници		Педагози		Вкупно	
	f	%	f	%	f	%
а) Еднаш месечно	10	6,25	2	5,72	12	6,15
б) Еднаш во секое тромесечие	73	45,63	13	37,14	86	44,10
в) Еднаш во текот на полугодieto	63	39,38	14	40,00	77	39,49
г) Еднаш во текот на учебната година	7	4,37	6	17,14	13	6,67
д) Никогаш	7	4,37	0	0,00	7	3,59
Вкупно	160	100,00	35	100,00	195	100,00

$$x^2 = 8,064 \quad df = 4 \quad p > 0,05$$

Од извршената статистичка анализа на податоците во табелата се констатира дека не постои разлика во искажаното мислење меѓу наставниците и педагозите, бидејќи добиената вредност за Хи-квадрат тестот не е статистички значајна. И кај наставниците и кај педагозите доминира мислењето дека педагозите вршат посета на наставни часови на наставниците еднаш во секое тромесечие или еднаш во текот на полугодieto. Врз основа и на овие податоци се констатира дека *делумно се потврдува шестата хипотеза* која гласи: *Училишните педагози вршат посета на наставни часови на наставниците еднаш во секое тромесечие.*

Во врска со прашањето за тоа дали педагозите ги известуваат наставниците за терминот на посетата на наставниот час, тие го дадоа следното мислење.

Табела 37. *Одговори на педагозите за тоа, дали ги известуваат наставниците за терминот на посетата на наставниот час*

Категории на одговори	f	%
а) Редовно ги известувам	32	91,43
б) Не ги известувам	3	8,57
Вкупно	35	100,00

Графикон 17. *Одговори на педагозите за тоа, дали ги известуваат наставниците за терминот на посетата на наставниот час*

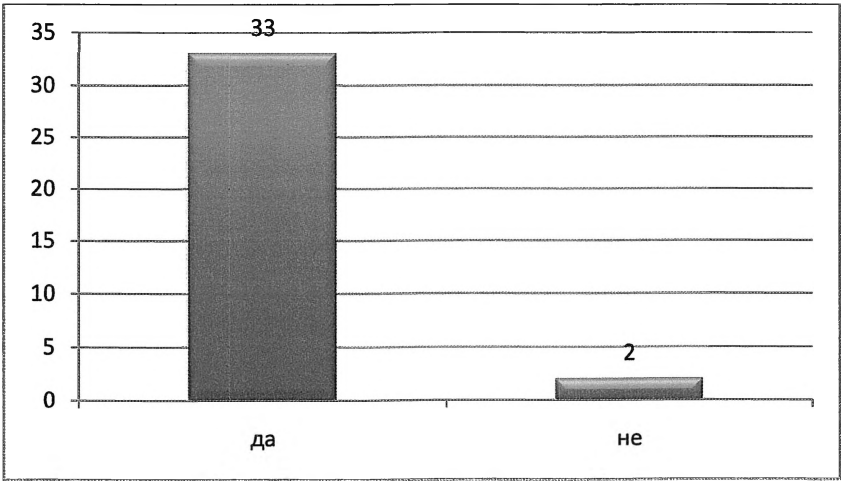
Од презентираните податоци во табелата и графиконот може да се согледа дека 32 или 91,43% од педагозите се изјасниле дека редовно ги известуваат наставниците за терминот на посетата на наставниот час, а 3 или 8,57% од педагозите одговориле дека не ги известуваат наставниците за посетата на наставниот час. Според овие податоци можеме

да заклучиме дека највисок процент од анкетираните педагози практикуваат да редовно да ги известуваат наставниците за терминот на посетата на наставниот час.

Додека пак, за прашањето во врска со тоа, дали ги известуваат наставниците за целта на посетата на наставниот час, педагозите ги дадоа следните одговори.

Табела 38. Одговори на педагозите за тоа, дали ги известуваат наставниците за целта на посетата на наставниот час

Категории на одговори	f	%
а) Да	33	94,29
б) Не	2	5,71
Вкупно	35	100,00

Графикон 18. Одговори на педагозите за тоа, дали ги известуваат наставниците за целта на посетата на наставниот час

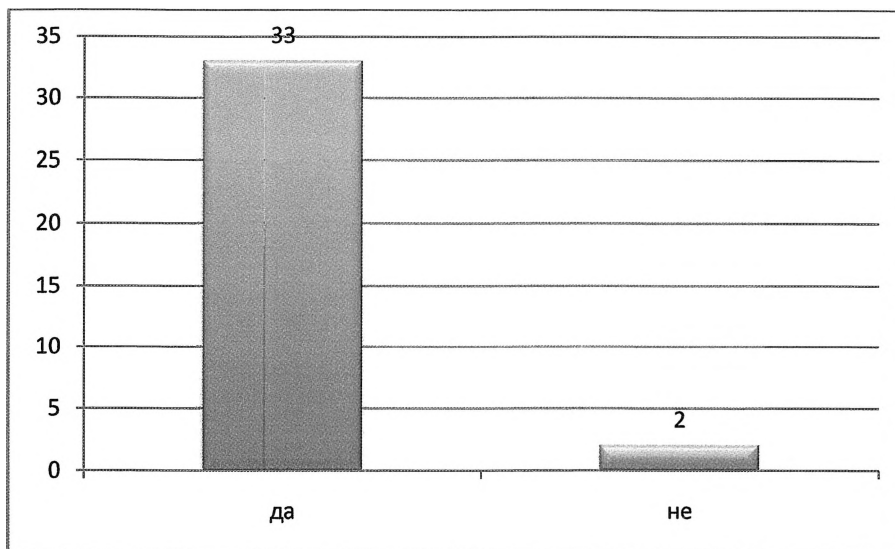
Од понудената табела и графиконот може да се согледа дека 33 или 94,29% од педагозите се изјасниле дека ги известуваат наставниците за целта на посетата на наставниот час, а 2 или 5,71% од педагозите одговориле дека не ги известуваат за целта на посетата на наставниот час. Врз основа на овие податоци се констатира дека *се потврдува седмата хипотеза* која гласи: *Училишните педагози ги известуваат наставниците за терминот и целта на посетата на нивните наставни часови.* Во врска со оваа хипотеза се добиени речиси истоветни податоци од анкетаирањето на наставниците.

На прашањето, *дали ги известуваат наставниците за целта на посетата на наставниот час,* оние училишни педагози коишто одговориле позитивно, навеле дека тоа го прават на следниот начин: на почетокот на месецот со истакнување распоред на посети на огласната табла; претходно, со писмено известување и усно и на самата посета.

Во врска со прашањето, *дали наставниците некогаш самоиницијативно Ве повикува да ги посетите наставните часови што тие ги реализираат,* се добиени следните одговори.

Табела 39. *Одговори на педагозите за тоа, дали наставниците некогаш самоиницијативно ги повикуваат да ги посетат наставните часови што тие ги реализираат*

Категории на одговори	f	%
а) Да	33	94,29
б) Не	2	5,71
Вкупно	35	100,00

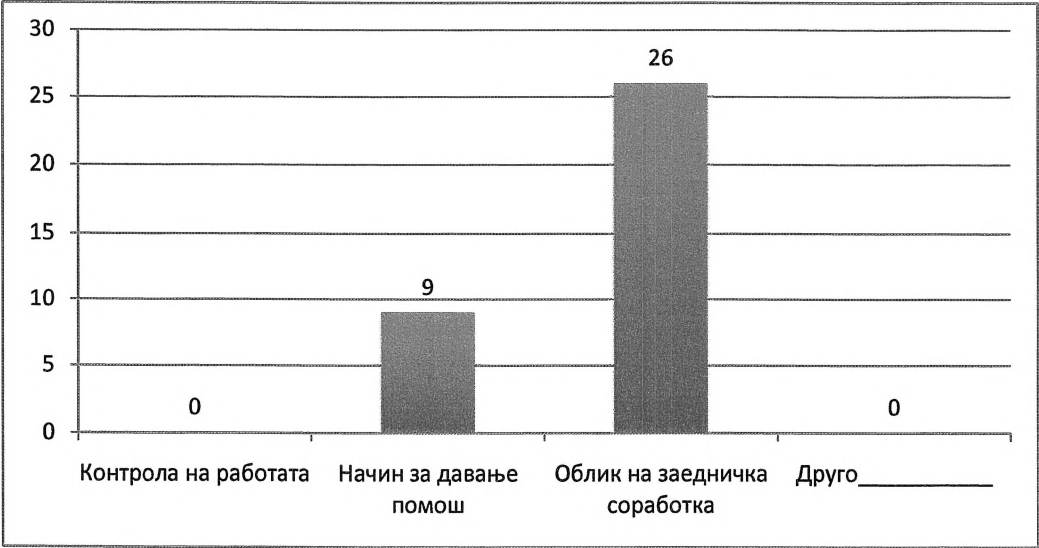
Графикон 19. Одговори на педагозите за тоа, дали наставниците некогаш самоиницијативно ги повикуваат да ги посетат наставните часови што тие ги реализираат

Од понудената табела и графиконот можеме се согледа дека 33 94,29% од педагозите се изјасниле дека наставниците понекогаш самоиницијативно ги повикуваат на посета на нивните часови, 2 или 5,71% од педагозите одговориле дека не ги повикуваат самоиницијативно на посета на нивните часови. Од овие податоци се констатира дека значајно висок процент од педагозите се изјасниле дека наставниците самоиницијативно ги повикуваат да ги посетат нивните часови што ги реализираат.

На шеснаесеттото прашање од анкетниот лист на кое беа понудени за избор пет категории на одговори, добиените одговори ги претставуваме во наредната табела.

Табела 40. Одговори на педагозите за тоа, како ја доживуваат посетата на наставните часови, која е во функција на вреднувањето на работата на наставниците

Категории на одговори	f	%
а)Контрола на работата	0	0,00
б)Начин за давање помош	9	25,71
в)Облик на заедничка соработка	26	74,29
г)Друго	0	0,00
Вкупно	35	100,00

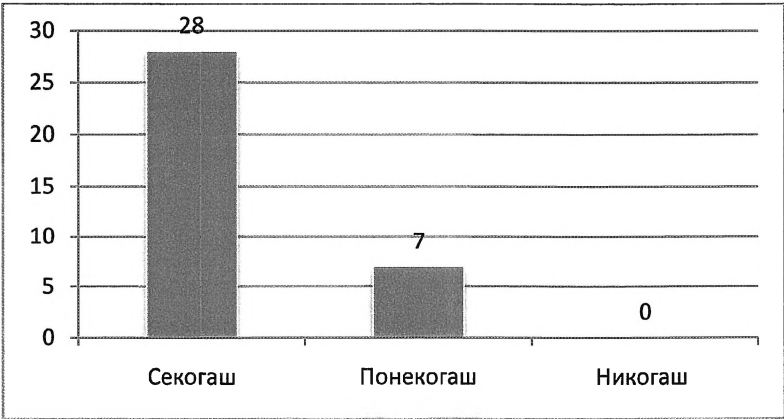
Графикон 20. Одговори на педагозите за тоа, како ја доживуваат посетата на наставните часови, која е во функција на вреднувањето на работата на наставниците

Прикажаните податоци во табелата и во графиконот, покажуваат дека ниту еден педагог не се изјаснил дека посетата на наставните часови, која е во функција на вреднување на работата на наставникот, ја доживуваат како контрола на работата, 9 или 25,71% се изјаниле дека посетата на наставните часови ја доживуваат како начин за давање помош, 26 или 74,29% од педагозите одговориле дека посетата на наставните часови ја доживуваат како облик на заедничка соработка, а ниту еден педагог не го избрал одговорот "друго". Од овие податоци се констатира дека најголем процент од педагозите посетата на наставните часови ја доживуваат како облик на заедничка соработка.

Добиените одговори на седумнаесетто прашање се претставени во следната табела.

Табела 41. Одговори на педагозите за тоа, дали после опсервацијата на наставните часови, дискутирате со наставниците

Категории на одговори	f	%
а) Секогаш	28	80,00
б) Понекогаш	7	20,00
в) Никогаш	0	0,00
Вкупно	35	100,00

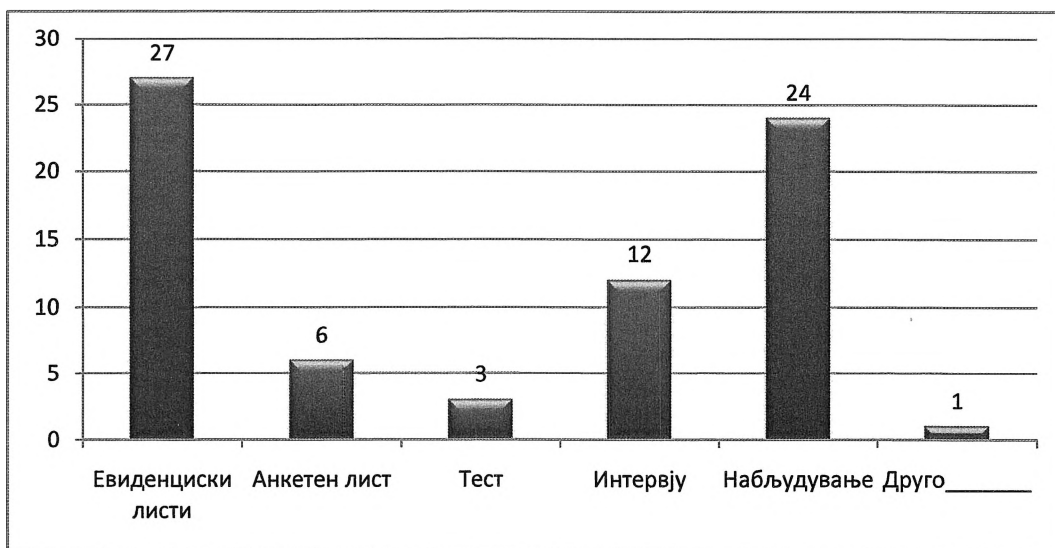
Графикон 21. Одговори на педагозите за тоа, дали после опсервацијата на наставните часови, дискутирате со наставниците

Од наведените податоци во табелата и во графиконот се гледа 28 или 80,00% од педагозите се изјасниле дека после опсервацијата на наставните часови секогаш дискутираат со наставниците, 7 или 20,00% одговориле дека после опсервацијата на наставниот час понекогаш дискутираат со наставниците, но ниту еден не изјаснил дека никогаш не дискутира со наставниците после опсервацијата на наставните часови. Значи, од овие податоци може да се констатира дека педагозите секогаш практикуваат да дискутираат после опсервацијата на нивните наставни часови.

Во врска со осумнаесеттото прашање, на кое беа понудени шест категории на одговори од кои педагозите можеа да изберат повеќе нив, добиени се следните податоци.

Табела 42. Одговори на педагозите за тоа, кои инструменти најчесто ги користат во функција на прибирање на податоци потребни за вреднувањето на работата на наставниците

Категории на одговори	f	%
а) Евиденциски листи	27	77,14
б) Анкетен лист	6	17,14
в) Тест	3	8,57
г) Интервју	12	34,29
д) Протокол за набљудување	24	68,57
ѓ) Друго	1	2,86

Графикон 22. *Одговори на педагозите за тоа, кои инструменти најчесто ги користат во функција на прибирање на податоци потребни за вреднувањето на работата на наставниците*

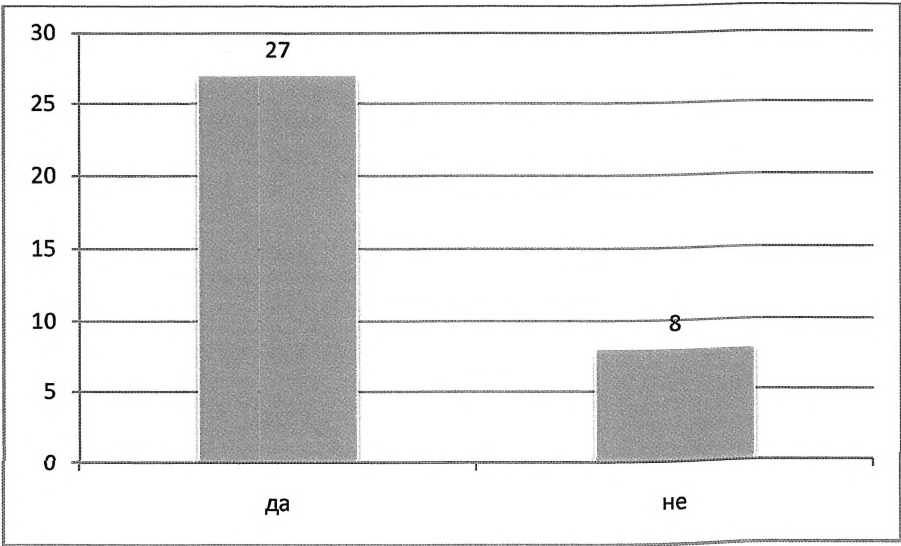
Овие наведени податоци покажуваат дека 27 или 77,14% од педагозите најчесто како инструмент што го користат за прибирање на податоци за вреднување на работата на наставниците се евиденциските листи, 6 или 17,14% за таа цел користат анкетен лист, 3 или 8,57% како инструмент користат тест, 12 или 34,29% се изјасниле дека користат интервју, 24 или 68,57% од педагозите користат протокол за набљудување, а само 1 користи друг инструмент (чек листа). Според овие податоци евидентно е дека, најголем процент од педагозите како инструмент за прибирање на податоци потребни за вреднување на работата на наставниците користат евиденциски листи и протокол за набљудување. Врз основа на изнесените податоци се констатира **дека се потврдува осмата хипотеза** која гласи: *Училишните педагози користат разновидни инструменти за прибирање податоци кои се потребни за вреднување на работата на наставникот.*

Одговорите што ги дале педагозите на прашањето, дали при вреднувањето на работата на наставниците користите одредени критериуми, ги прикажуваме во следната табела и графикон.

Табела 43. Одговори на педагозите за тоа, дали при вреднувањето на работата на наставниците користат одредени критериуми

Категории на одговори	f	%
а) Да	28	80,00
б) Не	7	20,00
Вкупно	35	100,00

$\chi^2 = 12,600 \quad df = 1 \quad p < 0,01$

Графикон 23. Одговори на педагозите за тоа, дали при вреднувањето на работата на наставниците користат одредени критериуми

Од прикажаните податоци може да се согледа дека 28 или 80,00% од педагозите се изјасниле дека при вреднување на работата на наставниците користат одредени критериуми, а 7 или 20,00% одговориле дека не користат одредени критериуми при вреднувањето на работата на наставниците. Според овие податоци може да се констатира дека најголем процент од училишните педагози користат одредени критериуми при вреднувањето на работата на наставниците.

По извршената χ^2 анализа на добиените податоци се констатира дека постои статистички значајна разлика меѓу добиените резултати и оние кои случајно би ги очекувале.

Оние педагози, пак, кои дале позитивен одговор на ова прашање како критериуми кои ги користеле за вреднување на работата на наставниците ги навеле следниве:

- ✚ оние кои што произлегуваат од компетенциите,
- ✚ согласно задолженијата на наставниците,
- ✚ скала на проценка,
- ✚ уредност на просторијата, користење на икт, критичко мислење,
- ✚ дали се јасно дефинирани наставниците цели, дали се применува интерактивна настава, рефлексција на крајот од часот,
- ✚ прирачник за следење на работата и планирање на професионалниот развој на наставниците,
- ✚ критериуми и насоки со обуки од МОН и бирото за развој на образование,
- ✚ според одредбите на стандардите за работа,
- ✚ нивната стручна соработка, соодветно образование, однос со учениците, користење на иновации во наставата,
- ✚ активна - интерактивна настава, икт во наставата, иновативност и писмена подготовка,
- ✚ колку соработуваат со учениците, дали ги вклучуваат сите ученици во наставата и колку се активни учениците,
- ✚ упатство за вреднување на наставниците, професионално досие,

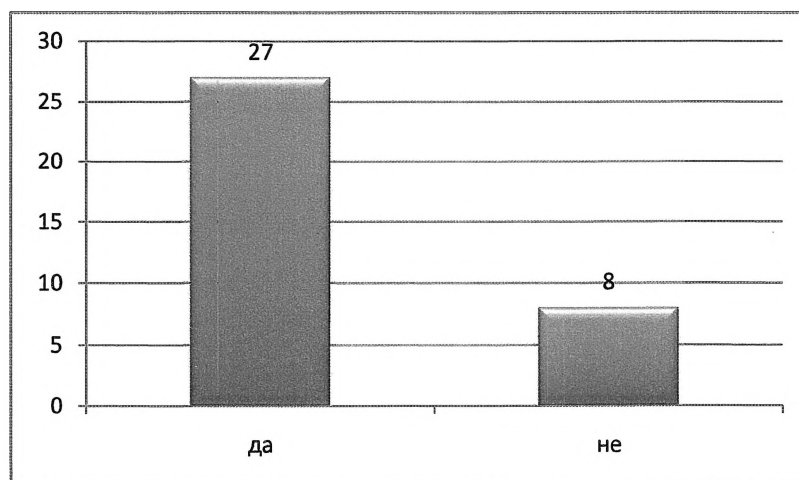
- ✦ увид во планирањата и програмата, увид во наставничко и учениковото портфолиот, увид на часот, увид на методите, постапките и инструментите за утврдување на знаењата,
- ✦ критериуми пропишани од МОН и БРО.

Во врска со дваесеттото прашање од анкетниот лист, добиените одговори ги претставуваме во следната табела и графикон.

Табела 44. Одговори на педагозите за тоа, дали сметаат дека во текот на иницијалното образование доволно се оспособени за успешно вреднување на работата на наставниците

Категории на одговори	f	%
а) Да	27	77,14
б) Не	8	22,86
Вкупно	35	100,00

$$\chi^2 = 10,314 \quad df = 1 \quad p < 0,01$$

Графикон 24. Одговори на педагозите за тоа, дали сметаат дека во текот на иницијалното образование доволно се оспособени за успешно вреднување на работата на наставниците

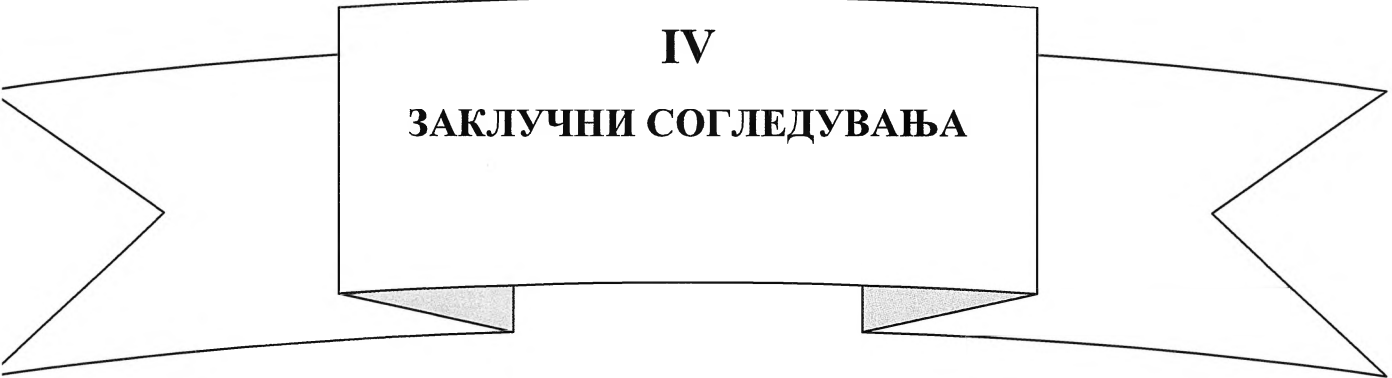
Од понудената табела и графиконот може да се согледа дека 27 или 77,14% од педагозите сметаат дека во текот на иницијалното образование, доволно се оспособени за успешно вреднување на работата на наставниците, а 8 или 22,86% од нив сметаат дека не се доволно оспособени за успешно вреднување на работата на наставниците.

По извршената χ^2 анализа на добиените податоци се констатира дека постои статистички значајна разлика меѓу добиените резултати и оние кои случајно би ги очекувале. Според овие резултати се констатира дека ***се потврдува дванаесеттата хипотеза*** која гласи: *Училишните педагози во текот на иницијалното образование доволно се оспособени за квалитетно реализирање на вреднувањето на работата на наставниците.*

Со последното прашање од анкетниот лист, на педагозите им беше пружена можност да дадат сопствен став, размислување, во врска со тоа, што сметаат дека е потребно да се направи за да може поуспешно да се реализира процесот на вреднувањето на работата на наставниците. Иако поголем број од нив нема дадено одговор на ова прашање, оние што дадоа одговор се произнесоа дека е потребно поголема соработка со МОН и БРО, да се има повеќе обуки и семинари, да има почеста соработка меѓу педагогот и наставникот. Па така најчести искази за ова прашање беа следниве:

- ✚ Обуки на кои ќе се разработуваат детално критериумите, методите, инструментите за вреднување на работата на наставниците;
- ✚ Во соработка со БРО да се изработат обрасци за вреднување на компетенциите на наставниците во нивната работа;
- ✚ Зголемена соработка со БРО и МОН;
- ✚ Почести посети на часови и соработка меѓу педагог и наставник;
- ✚ Преку обуки, семинари, трибини- да сме во чекор со иновациите во воспитно - образовниот процес кои ќе придонесат поуспешно вреднување на работата со наставниците;
- ✚ Да се мотивираат постојано на различни начини пред се финансиски;
- ✚ Поголема соработка со БРО И МОН;
- ✚ Мислам дека треба да се реализираат повеќе обуки, семинари и работилници за вреднувањето да добие на едно повисоко ниво организирани од факултетот, МОН и БРО;

- ✚ Обуки конкретни за вреднување на наставниците од страна на педагозите;
- ✚ Обука за сето да изгледа унифицирано,

IV

ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

IV. ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Предметот на ова истражување е вреднувањето на работата на наставниците од страна на училишните педагози. Овој проблем е обработен од теоретскиот и емпирискиот аспект. За теоретската елаборација е користена соодветна литература од домашни и странски автори кои се занимавале со оваа проблематика, односно кои го проучувале процесот на следење и вреднување на работата на наставникот. Додека за емпирискиот дел беа изработени посебни анкетни листови за наставниците и педагозите, наменети да се испитаат нивните ставови и мислења. Анкетниот лист за педагозите, содржеше 21 прашање, од кои две беа од отворен тип каде што педагозите сами требаше да го изнесат своето мислење, а останатите 19 прашања беа од затворен тип. Во анкетниот лист којшто беше наменет за наставниците имаше вкупно 24 прашања, каде што 23 прашања беа од затворен тип, а едно прашање од отворен тип каде што наставниците требаше сами да го дадат одговорот.

Истражувањето беше реализирано во 10 основни училишта од територијата на градот Скопје. Беа опфатени училишта од градска и селска средина. За потребите на ова истражување беа испитани 160 наставниците, од кои 80 од предметна настава и 80 од одделенска настава и 35 училишни педагози.

Целта на истражувањето беше да се испитаат ставовите и мислењата на наставниците и на училишните педагози во врска со постојната практика на вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагозите во основните училишта.

Од извршената анализа на емпириските податоци кои беа добиени од ова истражување, се констатира дека се потврдува главната хипотеза дека: *наставниците и училишните педагози имаат позитивно мислење во врска со постојаната практика на вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагозите во основните училишта.*

Додека пак, од анализата на добиените податоци која што е извршена во врска со посебните хипотези на истражувањето, може да се изведат повеќе значајни општи констатации. Од добиените резултати евидентно е дека поголем број од педагозите сметаат дека потребна е поголема соработка од МОН и БРО, повеќе обуки и семинари, континуирана комуникација, интерни обуки и советувања, споделување на информации и

искуства, односно да има почеста соработки меѓу педагогот и наставникот во врска со процесот на следење и вреднување на нивната работа. Додека пак, наставниците сметаат дека за поуспешно вреднување на нивната работата потребно е да има поголем број на обуки и соработка со стручниот соработник- педагог, односно континуирано следење од на нивната работа од страна на педагогот, а при тоа да се практикува навремено известување на наставниците за недостатоците кои ги имаат во својата наставна работа, се со цел истата да ја подобрат, но и тоа дека е потребно наставникот претходно да биде запознаен со критериумите според кои се врши следењето и вреднувањето на неговата работа. Исто така, наставниците сметаат дека педагозите доволно не ги запознаваат со процесот на вреднувањето пред почетокот на учебната година, а да биде дадена листа со потребни задолженија на наставниците кои треба да се исполнат (со сите стандарди), за одвивањето на наставата во текот на учебната година. Со други зборови кажано, наставниците и педагозите главно сметаат дека треба да се има поголема соработка, обуки, предавање, работилници и семинари од страна на стручните соработници за подобрување на квалитетот на вреднувањето на работата на наставниците.

Врз основа на добиените емпириски наоди од ова истражување, а во врска со поставените хипотези, се констатира следното:

- Делумно се потврдува првата хипотеза која гласи: *Наставниците сметаат дека вреднувањето на нивната работа од страна на училишниот педагог придонесува за подобрување на квалитетот во воспитно – образовниот процес;*
- Делумно се потврдува втората хипотеза од истражувањето која гласи: *Наставниот кадар не е доволно запознаен со постапката за вреднување на нивната работа од страна на училишниот педагог;*
- Не се потврдува третата хипотеза која гласи: *Училишните педагози при вреднувањето на работата на наставниците остваруваат полесна соработка со одделенските во споредба со предметните наставници;*
- Делумно се потврдува четвртата хипотеза, која гласи: *Наставниците сметаат дека училишниот педагог е компетентен за вреднување на нивната работа;*
- Се потврдува петтата хипотеза која гласи: *Наставниците се задоволни од начинот на којшто училишниот педагог ја вреднува нивната работа;*

- Делумно се потврдува шестата хипотеза која гласи: *Училишните педагози вршат посета на наставни часови на наставниците еднаш во секое тромесечие;*
- Се потврдува седмата хипотеза која гласи: *Училишните педагози ги известуваат наставниците за терминот и целта на посетата на нивните наставни часови;*
- Се потврдува осмата хипотеза која гласи: *Училишните педагози користат разновидни инструменти за прибирање податоци кои се потребни за вреднување на работата на наставникот;*
- Се потврдува деветтата хипотеза која гласи: *Училишните педагози остваруваат добра соработка со наставниците при процесот на вреднување на нивната работа;*
- Се потврдува десеттата хипотеза која гласи: *Училишните педагози понекогаш наидуваат на проблеми при вреднување на работата на наставниците;*
- Се потврдува единаесетата хипотеза која гласи: *Посетата на наставните часови од страна на педагогот, наставниците ја доживуваат како облик на заедничка соработка;*
- Се потврдува дванаесеттата хипотеза која гласи: *Училишните педагози во текот на иницијалното образование доволно се оспособени за квалитетно реализирање на вреднувањето на работата на наставниците.*

Врз основа на изнесените теоретски сознанија и добиените емириски наоди, во врска со процесот на следење и вреднување на работата на наставниците од страна на училишниот педагог, може да се дадат повеќе предлози и сугестии за поуспешно остварување на процесот на вреднување на работата на наставниците. Во врска со тоа, наставниците и педагозите ги наведоа следните предлози: потребни се дополнителни обуки, семинари, работилници во врска со процесот на вреднување на работата на наставниците, почеста меѓусебна соработка, поголема транспарентност во реализацијата на процесот на вреднувањето на работата на наставниците - особено во однос на критериумите врз основа на кои се вреднува работата на наставниците и благовремена размена на информации кои се во функција на планирањето и реализирањето на процесот на вреднувањето на работата на наставниците од страна на училишните педагози.

V. БИБЛИОГРАФИЈА

1. Алексовска, С. (1994). *Искусства од програмирањето на работата на училишниот педагог*. Скопје: Просветно дело, бр.2,
2. Атанасоска, Т. (2008). *Менаџирање во училишта*. Битола: Универзитет „Св. Климент Охридски“ - Педагошки факултет
3. Адамчевска, С. (1996). *Активна настава*. Скопје: Легис
4. Ангеловска – Галевска, Н. (2009). *Планирање на научно истражување*, Скопје
5. Ангеловска – Галевска, Н. (1998). *Квалитативни истражувања во воспитувањето и образованието*, Киро Дандаро, Битола
6. Bezinović, P., Marušić, I., Ristić Dedić, Z. (2012). *Opažanje i unapređivanje školske nastave*. Zagreb: AZOO I IDI
7. Вукајлија, М. (1974), *Лексикон страних речи и изрази*, Просвета, Београд
8. Гоцевски, Т. (2003). *Образовен менаџмент*. Куманово: Македонска ризница
9. Гогоска, Л. (1994). *Педагогија: за педагошка академија*, Скопје
10. Годишна програма за работа на педагогот ООУ ” Гоце Делчев” – Илинден, Скопје
11. Годишна програма по месеци на педагогот за учебната 2016/2017 година- ООУ ” Гоце Делчев” – Илинден, Скопје
12. Делев, А., „Тимска работа и тимска ефикасност“, превземено од <http://www.statija.mk/archives/816>
13. Dusanka Popovic: Profesionalni razvoj I promijenjene uloge nastavnika (2010) *Crna Gora u XXI stoljecu – u eri kompetitivnost, obrazovanje*, CANU, 73/10: Извадено: Април 2013
14. Dedic, Dz., 1996, *Odrana poglavja Školske I porodicne pedgogije*, Vranje
15. Ѓорѓиевска, Г. (1999). *Вреднување на воспитно-образовниот и наставниот процес*. Скопје: Просветно дело, бр.5, стр.24-31
16. Ѓорѓиевиќ, Ј. (2003) , *Селекција кандидата за наставнички позив*, Образовање и усавршување учитеља, Учитељски факултет, Ужице, стр. 26

17. Ѓошевска Ивановиќ, С., Гочев, К., (2008), *Тимска работа*, Скопје: ЈИЕ Универзитет, Центар за професионално водство
18. Good, T. J., & Brophy, J. (2000). *Looking into classrooms* (8th Ed.) New York, NY: Longman Press
19. Закон за основно образование (2008) Скопје: Службен весник на Република Македонија, бр.103 ,Скопје
20. Закон за просветната инспекција КОНСОЛИДИРАН ТЕКСТ Скопје: Службен весник на Република Македоније, бр.52/2005; 81/2008; 148/2009; 57/2010 и 51/2011)
21. Закон за основно образование:Правилник за формата,содржината и начинот на водењето на професионалното досие на наставникот и стручниот соработник во основното училиште.Скопје:Сл.Весник на Р.Македонија бр.115 од 31 август 2010
22. Димовски, И., Малчески Р., Малческа, Ц. (2010) *Следење, проверување и оценување на постигнувањата на учениците*,Скопје ФОН универзитет
23. Juric, V. (1977). *Metodika rada skolskog pedagoga*, Pedagosko – knizevni zbor, Skolska kniga Zagreb
24. Кантарџиев, Р (2002).*Историја на образованието и просветата во Македонија*, Просветно дело, Скопје
25. Кожух, Б., Ангелоска Галевска, Н. (2008), Статистичка анализа на податоци, Скопје: Филозофски факултет.
26. Костова. М, (2004), *Методика на воспитна работа*, материјал за подготовка за испит, Скопје
27. Костова. М., Бараковска. А., Маказлиева, Е.,(2005).*Педагогија*, Просветно дело, Скопје
28. Ламева, Б. (2009). *Екстерното проверување на постигнувањата на учениците*. Скопје:Просветно дело, бр.4 стр.51
29. Македонски Центар за граѓанско образование (МЦГО), (2016): *Основни професионални компетенции и стандарди за наставници*, Скопје
30. Македонски Центар за граѓанско образование (МЦГО), (2016): *Основни професионални компетенции и стандарди за стручни соработници*, Скопје

31. Македонски Центар за граѓанско образование (МЦГО), (2016): *Прирачник за следење на работата и планирање на професионалниот развој на наставниците и стручните соработници во основните и средните училишта* Скопје
32. Македонски Центар за граѓанско образование (МЦГО), (2016): *Прирачник за следење на работата и планирање на професионалниот развој на стручните соработници во основните училишта*, Скопје
33. Миновски, Ј. (2002). *Ангажираност на директорот со педагошкото раководење на училиштето*. Скопје: Просветно дело, бр.3
34. Мицковска - Ралева, А. (2013). *Квалитетот на системот за обезбедување квалитет во основното образование*. Центар за истражување и креирање политики, Скопје
35. Марковиќа, С.(2013). *Наставничката професија во XXI век* ,Белград: Центар за образовни политики
36. Mulic, J. Muzic, V, (1981), *Pedagogija, Skolska kniga*, Zagreb
37. Македонски Центар за граѓанско образование (МЦГО), 2016: *Основни професионални компетенции и стандарди за наставници*, Скопје
38. *Национална Програма за развој на образованието во Република Македонија 2005- 2015 (2006)*. Скопје: Министерство за образование и наука на Република Македонија
39. Никодиновска – Банчотовска, С. (2008). *Професионалните компетенции на наставниците*. Академски печат ,Скопје
40. Ozegovic, D. (2006). *Komunikacija i nastavi*, Beograd
41. *Основи за програмирање на воннаставната воспитно – образовната дејност на основното училиште и на работата на стручните соработници*, (1999), Министерство за образование, Педагошки завод на Македонија, Скопје
42. Петковски, К., Алексова, М. (2004), *Водење на динамичко училиште*, Министерство за образование и наука – Биро за развој на образованието, Скопје

43. Петковски, К., Панева, Б. (2003). *Нови аспекти на инспектирањето во образованието.*, Биро за развој на образование, Скопје
44. Петровска, Е. (2005), *Современото училиште и моралното воспитување*, Софија, Штип
45. Попоски, К. (1998). *Успешен наставник - самооценување и оценување.* Скопје: НИРО Просветен работник
46. Петрова, М. (1994). *Педагошката служба во функција на основното училиште.* Скопје: Просветно дело, бр.2
47. Петров, Н., (2009). *Педагошките основи на оценувањето, мерењето, вреднувањето и евалуацијата.* Скопје: Просветно дело, бр.4, стр.13-20
48. Попоски, К. (1997). *Психолошки основи на современата настава.* Скопје: Просветно дело, бр.5
49. Попоски, К. (2002). *За супервизијата во образованието.* Скопје: Просветно дело: бр.1
50. Попоска Коскарова, Р. (2004). *Вовед во педагогијата*, Просветно дело, Скопје
51. Ристевска, С.(1998), *Односот на наставникот кон личноста на ученикот, Педагошки завод на Македонија*, Скопје
52. Stevanovic, M. Ajanovic, D., 1997, *Skolska pedagogija*, Varazdinske Toplice
53. Стојановска, В. (1999). *Вреднувањето на воспитно-образовниот процес во училиштето.* Скопје: Просветно дело, бр.1
54. Стојановска, В. (2001). *Училишните педагози и вреднувањето на работата на наставниците.* Скопје: Просветно дело, бр.5
55. Стојановска, В. (2002). *Интерно стручно усовршување на наставниците во основното училиште.* Скопје: Просветно дело, бр.4
56. Стојановска, В. (2004). *Дидактички аспекти на соработката меѓу училишниот педагог и наставниците.* Форум, Скопје
57. Сузич, Н. (2005), *Педагогија за XIX век*, ТТ- Цетар, Вања Лука
58. Treci megunarodni znanstveno-strucni skup, *Edukacija nastavnika za buducnost*, (2010) Zbornik radova, Zenica: Pedagoski fakultet Univerziteta u Zenici

59. Trnavec, N., Goldner, V.,(1983) Vospitni rad u skoli, Pedagoska akademija, Titovo Uzice
60. Трнавац, Н. (2000), Школска педагогија – предавања, Београд
61. Трнавац , Н (1996) . *Педагог у школи*.Београд ,Учитељски факултет у Београду- Центар за усавршавање руководиоца у образовању
62. Thomas, G (2006), *Kako biti uspesan nastavnik*, Beograd
63. www.bro.gov.mk
64. www.primeri-school-culture.suite101.com
65. <http://www.crpm.org.mk/wp-content/uploads/2013/03/policy-brief-sistem-za-kvalitet-mk.pdf>
66. https://computerchild.wikispaces.com/file/view/Indikatori_mk.pdf
67. http://www.mon.gov.mk/images/documents/zakoni/Zakon_za_osnovno_2014v3.pdf
68. http://www.stepbystep.org.mk/WEBprostor/toolbox/fokusno_podracje_4.pdf
69. [https:// mk.wikipedia.org/wiki/](https://mk.wikipedia.org/wiki/)
70. www.teachingtehnology.suite101.com

АНКЕТЕН ЛИСТ

За училишни педагози од основни училишта

Почитувани педагози,

Целта на ова анкетирање е да се испита Вашето мислење во врска со вреднувањето на работата на наставниците што Вие го вршите во училиштето.

Овој анкетен лист содржи прашања кај кои се понудени одговори, од кои Вие треба да го изберете оној одговор којшто го изразува Вашето мислење и прашања кај кои Вие треба да го напишете одговорот. Ве молиме, при давањето на одговорите да се придржувате на упатствата што се дадени кај одделни прашања.

Анкетирањето е анонимно, а изборот да Ве анкетираме Вас е сосема случаен. Затоа Ве молиме, слободно и искрено да одговорите на поставените прашања.

Однапред Ви благодариме за соработката!

Пол: М Ж

Работен стаж:

- а) До 5 години
- б) Од 6 до 10 години
- в) Од 11 до 15 години
- г) Од 16 до 20 години
- д) Над 21 години

1. Дали пред да се вработите како стручен соработник - педагог сте работеле како наставник?

- а) Да
- б) Не

2. Како ја оценувате Вашата соработката со наставниците во врска со вреднувањето на нивната работа?

- а) Многу добра
- б) Делумно добра
- в) Незадоволителна

3. Со кои наставници остварувате полесна соработка, при вреднувањето на нивната работ?

- а) Одделенските наставници
- б) Предметните наставници
- в) Подеднакво, и со одделенските и со предметните наставници

4. Кои наставници имаат поголема потреба за соработка со Вас како стручен соработник во врска со вреднувањето на нивната работа?

- а) Одделенските наставници
- б) Предметните наставници
- в) Подеднакво, и одделенските и предметните наставниците

5. Во насока со вреднувањето на воспитно – образовниот процес, кој облик на соработка со наставниците го сметате за најефикасен?

- а) Сстручни предавања од дидактика и методика
- б) Посета и анализа на наставните часови
- в) Инструктивно – консултативна работа со секој наставник одделно
- г) Тематски работилници
- д) Континуирано следење и вреднување на работата на наставникот од страна на училишниот педагогот

6. Според Ваше мислење, колку е значајна соработката на педагогот со наставниците при вреднувањето на нивната работата?

- а) Многу е значајна
- б) Делумно е значајна
- в) Не е значајна

7. Дали вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот влијае врз подобрување на квалитетот на нивната работа?

- а) Да
- б) Не
- в) Не можам да проценам

8. Вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот е:

- а) Неопходно, бидејќи можеме да создадеме можност за унапредување на воспитно – образовниот процес
- б) Потребно е, заради контрола на постигнатите резултати
- в) Непотребно

9. Сметате ли дека наставниот кадар е доволно запознаен со постапка за вреднување на неговата работа?

- а) Да
- б) Делумно
- в) Не

10. Дали наидувате на пречки во процесот на следење и вреднување на работата на наставниците?

- а) Да, често
- б) Да, понекогаш
- в) Не, никогаш

10.1. Доколку одговорот е позитивен, каде наидувате на пречки во процесот на следење и вреднување на работата на наставниците?

- а) Планирањето и програмирањето на следењето и вреднувањето на работата на наставниците
- б) Увидот во подготовките на наставните часови
- в) Посетата на наставните часови

г) Соработка со субјектите кои се предмет на оценувањето

д) Друго (наведете што) _____

11. Во текот на учебната година, колку често вршите посета на наставни часови на секој наставниците?

а) Еднаш месечно

б) Еднаш во секое тромесечие

в) Еднаш во текот на полугодието

г) Еднаш во текот на учебната година

д) Никогаш

12. Дали ги известувате наставниците за терминот на посетата на наставниот час?

а) Редовно ги известувам

б) Не ги известувам

13. Дали ги известувате наставниците за целта на посетата на наставниот час?

а) Да

б) Не

14. Доколку го известувате наставникот за терминот и целта за посетата на нивниот час, тоа го правите:

а) Усно, на самата посета

б) Претходно, со писмено известување

в) На почетокот на месецот истакнувате распоред на посети на огласната табла

г) На друг начин (наведете кој) _____

15. Дали наставниците некогаш самоиницијативно Ве повикува да ги во посетите наставните часови што тие ги реализираат?

а) Да

б) Не

16. Како ја доживувате посететата на наставните часови, која е во функција на вреднувањето на работата на наставниците?

- а) Контрола на работата
- б) Начин за давање помош
- в) Облик на заедничка соработка
- г) Друго _____

17. Дали после опсервацијата на наставните часови, дискутирате со наставниците?

- а) Секогаш
- б) Понекогаш
- в) Никогаш

18. Кои инструменти најчесто ги користите во функција прибирање на податоци потребни за вреднувањето на работата на наставниците? (Може да заокружите повеќе од понудените одговори)

- а) Евиденциски листи
- б) Анкетен лист
- в) Тест
- г) Интервју
- д) Протокол за набљудување
- ѓ) Друго _____

19. Дали при вреднувањето на работата на наставниците користите одредени критериуми?

- а) Да
- б) Не

19.1. Доколку одговорот е "да", наведете кои критериуми ги користите за вреднување на работата на наставниците?

20. Дали сметате дека во текот на иницијалното образование, доволно сте оспособени за успешно вреднување на работата на наставниците?

- а) Да
- б) Не

21. Што сметате дека е потребно да се направи за да може поуспешно да се реализира процесот на вреднувањето на работата на наставниците?

АНКЕТЕН ЛИСТ

За наставници од основно училиште

Почитувани наставници,

Целта на ова анкетање е да се испита Вашето мислење во врска со вреднувањето на работата на наставниците од страна на училишниот педагог во Вашето училиште.

Овој анкетен лист содржи прашања кај кои се понудени одговори, од кои Вие треба да го изберете оној одговор којшто го изразува Вашето мислење и прашања кај кои Вие треба да го напишете одговорот. Ве молиме, при давањето на одговорите да се придржувате на упатствата што се дадени кај одделни прашања.

Анкетирањето е анонимно, а изборот да Ве анкетираме Вас е сосема случаен. Затоа, Ве молиме, слободно и искрено да одговорите на поставените прашања.

Однапред Ви благодариме за соработката!

Пол: М Ж

Образовен профил:

- а) наставник во одделенска настава
- б) наставник во предметна настава

Работен стаж:

- а) До 5 години
- б) Од 5 до 10 години
- в) Од 11 до 15 години
- г) Од 16 до 20 години
- д) Над 21 години

1. Дали сметате дека е потребно Вашата работа во училиштето да ја вреднува училишниот педагог?

- а) Да
- б) Не

2. Доколку Ви е потребен совет или помош, при подготовката и начинот на реализација на воспитно – образовната работа, најчесто го барате од:

- а) Педагогот
- б) Директорот
- в) Колега наставник
- г) Користите стручна литература
- д) _____

3. Како ја проценувате соработката со стручниот соработник- педагог во училиштето во кое работите?

- а) Многу добра
- б) Делумно добра
- в) Незадоволителна

4. Дали сте запознаени со програмата за работа на педагогот во Вашето училиште?

- а) Да, во целост
- б) Делумно, само со активностите поврзани со работата на наставниците
- в) Не, не сум запознаен/на

5. Дали во програмата за работа на педагогот е предвидено вреднувањето на работата на наставниците?

- а) Да
- б) Не
- в) Не знам

6. Според Вас, колку е значајна соработката со педагогот при вреднувањето на работата на наставниците?

- а) Многу е значајна
- б) Делумно е значајна
- в) Не е значајна

7. Дали вреднувањето на работата на наставниците од страна на педагогот, влијае врз подобрувањето на квалитетот на нивната работа?

- а) Да
- б) Не
- в) Не можам да проценам

8. Дали сте доволно запознаен со постапка за вреднување на Вашата работа од страна на педагогот?

- а) Да
- б) Делумно
- в) Не

9. Дали сметате дека училишниот педагог е компетентен за вреднување на работата на наставниците?

- а) Да
- б) Делумно
- в) Не

10. Колку сте задоволни од начинот на којшто училишниот педагог ја вреднува Вашата работа:

- а) Многу сум задоволен/а
- б) Делумно задоволен/а
- в) Не сум задоволен/а

11. Дали во процесот на вреднување на Вашата работа наидувате на недоразбирање со училишниот педагогот?

- а) Да, често
- б) Да, понекогаш
- в) Не, никогаш

12. Во текот на учебната година, колку често училишниот педагог врши посети на наставни часови што Вие ги реализирате?

- а) Еднаш месечно
- б) Еднаш во секое тромесечие
- в) Еднаш во текот на полугодието
- г) Еднаш во текот на учебната година
- д) Никогаш

13. Дали училишниот педагог Ве известува за терминот на посета на наставните часови кои Вие ги реализирате?

- а) Редовно
- б) Не ме известува, доаѓа без најава

14. Дали училишниот педагог ве известува за целта на посетата на наставните часови кои Вие ги реализирате?

- а) Да ме известува
- б) Не, не ме известува

15. Доколку Ве известува училишниот педагог за терминот и целта за посетата на Вашите часови, тоа го прави:

- а) Усно, на самата посета
- б) Претходно, со писмено известување
- в) На почетокот на месецот истакнува распоред на посети на огласната табла
- г) На друг начин (наведете кој)_____

16. Дали Вие некогаш, самоиницијативно го повикувате педагогот на посета на часовите кои Вие ги реализирате?

- а) Да
- б) Не

17. Како ја доживувате посететата на наставните часови од страна на педагогот, која е во функција на вреднување на Вашата работа?

- а) Контрола на работата

- б) Начин за давање помош
- в) Облик на заедничка соработка
- г) Друго _____

18. Како посетата на часот од страна на педагогот, влијае врз Вашите ученици?

- а) Им создава непријатност
- б) Им го одвлекува вниманието
- в) Повеќе се активни
- г) Нема влијание

19. Дали ги прифаќате упатените забелешките од страна на педагогот при вреднувањето на Вашата работа?

- а) Да
- б) Делумно
- в) Не

20. Дали после опсервацијата на наставните часови кои ги реализирате, педагогот води дискусија со Вас?

- а) Секогаш
- б) Понекогаш
- в) Никогаш

21. Дали педагогот прави увид во Вашите подготовки за наставна работа?

- а) Да
- б) Не

22. Дали наидувате на пречки во процесот на следење и вреднување на Вашата работа од страна на училишниот педагог?

- а) Да, често
- б) Да, понекогаш
- в) Не, никогаш

23. Дали при вреднувањето на Вашата работа, училишниот педагог се раководи според одредени критериуми?

- а) Да
- б) Не
- в) Не знам

24. Што сметате дека е потребно да се направи за да може поуспешно да се реализира процесот на вреднувањето на работата на наставниците?
